

འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལྷན་པོ་གསུམ་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༢༠༢༢ ཅན་མ།

Biodiversity Act of Bhutan 2022

འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས།

PARLIAMENT OF BHUTAN

ཚོགས་དཔོན།

ཨེས་པི-༤/ ༥༥༦༦

སྤྱི་ཚེས་ ༡༥.༠༩.༢༠༡༩ ལུ།

༣ མི་ཆེ་མོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་སློན་པོ་མཆོག་ལུ། དོན་འབྲས་ འདི་ནི། འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་གསུམ་པའི་
ཚོགས་ཐེངས་ ༡ པའི་ནང་ལས་ ཆ་འཛིན་གྲུབ་ཡོད་པའི་ འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་སྤྱི་འཐུན་ཁྲིམས་ ༡༠༡༩ ཅན་མ་དེ་
འབྲུག་ཀྲུལ་པོ་མཆོག་གི་ཞབས་ལས་ གནམ་ལོ་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་ ༣ པའི་ཚེས་ ༡༡ ལུ་འབྲས་ སྤྱི་ལོ་ ༡༠༡༩ ཟླ་ ༡ པའི་
ཚེས་ ༡༥ ལུ་ བཀའ་བློན་གནང་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་ དེར་ལྷན་ཁག་གི་རྒྱུ་ལས་ བསྐྱར་སྤྱོད་ཚུལ་མཐུན་མཛད་དགོས་བཅས།
ཞེས་རང་ལུགས་གནམ་ལོ་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་ ༣ པའི་ཚེས་ ༡༡ ལུ།

(དབང་ཕྱག་ནམ་ཀུལ་)

འདམ།

༡. དག་ཤོས་མངའ་བདག་ཀྲུལ་གཞིམ་མཆོག་ལུ་ སླན་སློན།
༢. གཞུང་སློང་དབུ་ཁྲིད་པ་ མི་ཆེ་འབྲུག་གི་སློན་ཆེན་མཆོག་ལུ་ སླན་འབུལ།
༣. ངང་ཁྲིམས་ལྷན་ཁྲུལ་དབུ་ཁྲིད་པ་ མི་ཆེ་ཁྲིམས་སྤྱི་ཚོགས་པོ་མཆོག་ལུ་ སླན་འབུལ།
༤. འབྲུག་གི་ཀྲུལ་ཡོངས་ཚོགས་སྤེའི་ མི་ཆེ་ཁྲིམས་པོ་མཆོག་ལུ་ སླན་འབུལ།
༥. ལྷན་གཞུང་མི་ཆེ་སློན་པོ་ཡོངས་ལུ་ སླན་འབུལ།
༦. མི་ཆེ་ལྷན་ཕྱགས་འགོ་ཁྲིད་པ་མཆོག་ལུ་ སླན་འབུལ།
༧. ལྷན་གཞུང་དྲུང་ཆེན་ལུ་སླན་ལུ།
༨. མོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་གི་དྲུང་ཆེན་ལུ་ དང་ལེན་བྱ་ཆེད།

མཚན་བཟླ་།

སྒྲིན་ལྗོངས་སུམ་ཅེན་ཞིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་།
ཞིང་ནས་འཕོས་པའི་དབང་ཕྱུག་བརྒྱད་འཛིན་འོག་།
དཔལ་ལྷན་འབྲུག་པའི་བྱ་བརྒྱད་འབངས་འཁོར་རྣམས་།
བསོད་ནམས་འབུམ་ལྷན་དགའ་སྦྱིད་ལོངས་སྤྱོད་ངོམས་།

སྟོད་ལ་གངས་རི་ཅན་རྣམས་ཁ་བས་བསྐྱོར་།
བར་ལ་མ་ཚོས་ལོ་ཐོག་སྟོན་གིང་གང་།
སྤྲེད་ལ་ཐུ་ཆེན་གཙང་ཐུའི་ཁྱུང་སྒྲ་ཆེ།
རང་བཞིན་མཛེས་པའི་དོར་ལྷགས་འབྲུག་ལུ་ཡོད་།

འོར་བུ་སྦྱེ་ལྷན་རིགས་སྒྲིའི་ཐོན་ཁུངས་དེ།
བྱིན་ཅན་འབྲུག་གི་ས་ཁོངས་ཡོངས་ལ་བྱབ་།
རིགས་རྒྱུན་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མ་ཉམས་པར་།
ཡུན་བརྟན་ཉམས་སྲུང་གཙོ་རིམ་ཐབས་ཤེས་སྦྱིང་།

འབྲུག་ལུ་སྦྱེ་ལྷན་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་འབྲེལ་།
རིགས་སྒྲིའི་རིགས་སྦྱེལ་ཐོབ་དབང་སྲུང་སྦྱོབ་དེ།
འབྲུག་དང་འབྲུག་མི་རྣམས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དམིགས་།
འབྲུག་གི་སྦྱེ་ལྷན་རིགས་སྒྲིའི་བཅའ་ཁྲིམས་སྦྱེལ་།

Table of Contents

Preamble	1
CHAPTER 1	2
PRELIMINARY	2
Title	2
Commencement	2
Extent	2
Repeal	2
Application	2
Objects.....	4
CHAPTER 2	5
INSTITUTIONAL ARRANGEMENT	5
Competent National Authority	5
Functions of Competent National Authority	5
Session	6
National Focal Point	6
Functions of the National Focal Point	6
CHAPTER 3	8
CONSERVATION AND SUSTAINABLE USE	8
Conservation and Sustainable Use	8
Providers of Genetic Resources	10
Restricted Genetic Resources	11
CHAPTER 4	11
A SUI GENERIS SYSTEM FOR THE PROTECTION OF PLANT VARIETIES	11
Conditions for Protection	11
Novelty	12
Distinctness	12

དཀར་ཆག།

ངོ་སྤྱོད།	༡
ལེའུ་ ༡ པ། སྤོན་བརྗོད།	༢
མཚན་གནས།	༢
ཁྱབ་ཚད།	༢
ཆམེད།	༢
སྦྱོར་འཇུག།	༢
དམིགས་ཡུལ།	༤
ལེའུ་ ༢ པ། གཙུག་སྒྲེའི་སྤྱི་ཆ།	༥
རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན།	༥
རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ལྷ་འགན།	༥
ཚོགས་ཐབས།	༦
རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན།	༦
རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་ལྷ་འགན།	༦
ལེའུ་ ༣ པ། ཉམས་སྤངས་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་ནི།	༧
ཉམས་སྤངས་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་ནི།	༧
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་སྦྱོད་ནི།	༡༠
བཀག་དམ་ཅན་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས།	༡༡
ལེའུ་ ༤ པ། སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྣ་གི་སྤྱང་སྦྱོབ་དོན་ལུ་སྤྱི་ཇ་ནེ་རིསི་ལམ་ལུགས།	༡༡
སྤྱང་སྦྱོབ་གྱི་གནད་དོན།	༡༡
གསར་ཐོན།	༡༢
ངོ་རྟགས་མཛོན་གསལ་ཅན་གྱི་རང་བཞིན།	༡༢

Uniformity	12
Stability	12
Identifiability	13
Certificate of Origin	13
Rights Conferred	13
Acts requiring the Rights Holder's Authorization	14
Exceptions to the Rights Conferred	14
Farmers' Rights	14
Breeder's Exemptions	14
Duration of the Rights	15
Exhaustion of the Rights	15
Compulsory Licenses	15
Other requirements for Granting Compulsory License	16
Derogation from Exceptions	16
Application for Protection	17
Examination	17
Denomination	17
Interface with Seed Certification System	17
Interface with Patent Law	18
Nullity of Breeder's Right	18
Cancellation of Breeder's Right	18
CHAPTER 5	19
ACCESS TO GENETIC RESOURCES	19
Access to Genetic Resources	19
Access Proposal	19

རིགས་མཚུངས།	༡༣
འགྱུར་མེད།	༡༣
ངོ་རྒྱལ་ས་དབྱེ་བ་ངོས་བཟུང།	༡༣
འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་ལག་ཁྱེར།	༡༣
ཐོབ་དབང་གཞན་བ།	༡༣
ཐོབ་དབང་འཆང་མི་གི་གཞན་བ་དགོ་པའི་བྱ་སྒྲི།	༡༤
ཐོབ་དབང་གཞན་བ་ལས་ཡངས་ཆག།	༡༤
ཞིང་པའི་ཐོབ་དབང།	༡༤
རིགས་སྤེལ་མིའི་ གོངས་ཡངས་ཚུ།	༡༤
ཐོབ་དབང་གི་དུས་ལུན།	༡༥
ཐོབ་དབང་རྫོགས་པ།	༡༥
ངེས་དགོས་ཆོག་ཐམ།	༡༥
ངེས་དགོས་ཆོག་ཐམ་གཞན་ནིའི་དོན་ལུ་དགོས་མཁོ་གཞན།	༡༦
ཡངས་ཆག་ལས་འགལ་བ།	༡༦
སྤྱང་སྒྲིབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ཁུ་ཡིག།	༡༧
བརྟག་ཞིབ།	༡༧
མིང་བཏགས།	༡༧
སོན་རིགས་ལག་ཁྱེར་ལམ་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་མཚམས།	༡༧
དཔེ་གསར་ཁྲིམས་དབང་གི་འབྲེལ་མཚམས།	༡༨
རིགས་སྤེལ་མི་ཚུ་གི་ཐོབ་དབང་ཆ་གཞན་མེད་པ།	༡༨
རིགས་སྤེལ་མི་གི་དབང་ཆ་མེད་བཏང་བ།	༡༨
ལེའུ་ ༥ པ། རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།	༡༩
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།	༡༩
ཐོབ་སྤྱོད་གོས་འཆར།	༡༩

Prior Informed Consent	20
Relationship to Other Permits	21
Scoping Agreement and Access and Benefit Sharing Agreement	21
General Procedure	21
Scoping Agreement	22
Access and Benefit Sharing Agreement	23
Certificate of Compliance	24
Material Transfer Agreement	24
Access to Plant Genetic Resources for Food and Agriculture	25
Standard Material Transfer Agreement	26
Sample Transfer Certificate	26
CHAPTER 6	27
ACCESS TO TRADITIONAL KNOWLEDGE ASSOCIATED WITH GENETIC RESOURCES	27
Documentation, Preservation and Protection	27
Community Protocol	28
Providers of Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources	28
Access to Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources	29
CHAPTER 7	29
FAIR AND EQUITABLE SHARING OF BENEFITS	29
Intellectual Property Rights	30
CHAPTER 8	31
BHUTAN ACCESS AND BENEFIT SHARING FUND	31
Bhutan Access and Benefit Sharing Fund	31
Purpose of the Fund	32
Contributions to the Fund	32
Accounts and Audit	33

སྐྱོད་བདེ་སྐྱོད་གནང་བ།	༡༠
ཚག་ཐམ་གཞན་དང་འབྲེལ་བ།	༡༡
སྐྱོད་དཔྱད་གན་རྒྱ་དང་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ།	༡༡
སྤྱིར་བཏང་བྱ་རིམ།	༡༡
སྐྱོད་དཔྱད་གན་རྒྱ།	༡༢
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ།	༡༣
གནས་པའི་ལག་ཁྱེར།	༡༤
རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གན་རྒྱ།	༡༤
བཟང་འཕུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྤོ་ཤིང་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད།	༡༥
གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་ཀྱི་གན་རྒྱ།	༡༦
དཔེ་ཚད་སྤོ་བཤུད་ལག་ཁྱེར།	༡༦
ལེའུ་ ༤ པ། སྐར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།	༡༧
ཡིག་ཐོག་བཀོད་ནི་དང་ མི་ཉམས་རྒྱན་སྐྱོང་དེ་ལས་ཉེ་སྤྱང།	༡༧
མི་སྤེའི་བྱ་རིམ།	༡༨
སྐར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་སྤྱོད་མི།	༡༨
སྐར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།	༡༩
རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་སྐར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་ བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ།	༡༩
ལེའུ་ ༥ པ། འབྲེལ་ཉམས་དང་སྤྱི་སྤྱོམས་ཀྱི་ཁེ་སན་བཤོ་བཤའ།	༡༩
སྤོ་རིག་རྒྱ་དངོས་ཀྱི་ཐོབ་དབང།	༢༠
ལེའུ་ ༦ པ། འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བཤོ་བཤའི་མ་དངུལ།	༢༡
འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སན་བཤོ་བཤའི་མ་དངུལ།	༢༡
མ་དངུལ་གྱི་དཀོས་དོན།	༢༢
མ་དངུལ་ལུ་སན་གོགས།	༢༢
ཕྱིས་ཁྲ་དང་ཕྱིས་ཞིབ།	༢༣

CHAPTER 9	33
REGISTRY, RECORDS AND DISPOSAL	33
Registry	33
Records	33
Disposal of a Genetic Resources	34
CHAPTER 10	34
MONITORING AND ENFORCEMENT	34
Enforcement Officers	34
Confidentiality	35
Monitoring and Tracking	35
Power of Investigation	35
Access to Digital Data	36
Power to Stop, Search and Seize Conveyances	36
Power to enter, search and seize	37
CHAPTER 11	37
OFFENCES AND PENALTIES	37
Illegal Access to Genetic Resources or Associated Traditional Knowledge...	37
Unauthorized Transfer of Research Results	38
Non deposition of sample and specimen of biological resources	38
CHAPTER 12	39
MISCELLANEOUS	39
Foreign Direct Investment	39
Protection from Liability	39
Power to Make Rules	39
Amendment	39
Authoritative Text	40
Definitions	40

ལེའུ་ ༩ པ། ཐོ་དེབ་འཛིན་ཐོ་དང་མཚུག་བསྐྱེལ།	33
ཐོ་དེབ།	33
འཛིན་ཐོ།	33
རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་མཚུག་བསྐྱེལ་གྲང་ཐངས།	34
ལེའུ་ 10 པ། བསྟར་སྦྱོང་གི་དབང་ཚད།	34
བསྟར་སྦྱོང་འགོ་དཔོན།	34
གསང་བའི་གནས་ལུགས།	34
ལྷ་རྟོག་དང་ལུལ་འཛོལ།	34
ཞིབ་དཔྱད་གི་དབང་ཚད།	34
ཡང་གནས་ཅན་གྱི་ཡིག་ཆའི་ཐོབ་སྦྱོང།	34
སྦྱེལ་འབྲེན་བཀག་ཅི་བཅན་འཛོལ་དང་བཅན་ལེན་འབད་ནིའི་དབང་ཚད།	34
འཚུལ་བ་དང་ བཅན་འཛོལ་ དེལས་ བཅན་ལེན་གྱི་དབང་ཚད།	34
ལེའུ་ 11 པ། གཞོད་འགེལ་དང་ཉེས་བྱ།	34
རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཡང་ན་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྒྲོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཁྲིམས་འགལ་ཐོབ་སྦྱོང།	34
གནང་བ་མེད་པའི་ཞིབ་འཛོལ་གྱུ་བ་འབྲས་རྩ་སྒོ་བཤུད།	34
སྦྱེ་ལུན་ཐོན་ཁུངས་རྩ་གི་ དཔེ་དང་ དཔེ་ཚད་ མ་སྦྱོང་མི།	34
ལེའུ་ 12 པ། ལྷ་ཆོགས།	34
ཕྱིའི་མ་རྩ་གཞི་བརྩམས།	34
འགན་ཁིལས་ཉེན་སྦྱོབ།	34
བཅའ་ཡིག་བཟོ་ནིའི་དབང་ཚད།	34
འཕྲི་སྒོན།	34
ཆོག་དོན་གྱི་དབང་ཚད།	30
ངས་ཆོག།	30

Preamble

Whereas, in keeping with the constitutional rights vested in the state over natural resources, minerals, rivers, lakes, and forests which shall be regulated by law and the duty of the Government to secure ecologically balanced sustainable development, while promoting justifiable economic and social development;

Whereas, recognizing the importance of rich biological diversity which has been protected by the wise and far-sighted leaderships, Bhutanese traditional beliefs, socio-cultural outlook, and the overarching development philosophy of Gross National Happiness;

Whereas, to secure economic value of Bhutan's biological and genetic resources for national development and biodiversity conservation through sustainable use of biological and genetic resources, in research and development of products, compounds, and substances that have medicinal, industrial, agricultural, and other applications;

Whereas, recognizing the importance of regulating access to and utilization of genetic resources and traditional knowledge associated with biological resources;

Whereas, being the party to the Convention on Biological Diversity (CBD), the Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization and the International Treaty on the Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA).

The Parliament of the Kingdom of Bhutan hereby enacts as follows:

དོན་མཁོན།

དེ་ཡང་ ཕ་ཁྲིམས་ཆེན་མོ་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་གནང་མི་ རང་བཞིན་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་ ས་གཏེར་ གཙང་ཆུ་
མཚོ་ དེ་ལས་ནགས་ཚལ་ཚུ་གི་ཐོབ་དབང་ཁྲིམས་གྱི་ཚད་འཛིན་འབད་ཡོད་མི་འདི་ གཞུང་གིས་ཁྲུངས་
ལུན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་ མི་སྤེའི་གོང་འཕེལ་གཏང་བའི་སྐབས་ རྒྱུ་ལུན་གནས་སྤངས་ཚད་སྟོམས་ལུན་
བརྟན་གོང་འཕེལ་བཙན་ཐབས་བཟོ་ནི་གི་འགན་འཁུར་དང་འབྲེལ་ཏེ།

དེ་ཡང་ ཤེས་རབ་དང་ལུན་པའི་མཁུན་རྒྱ་ཅན་གྱི་མི་དབང་རིམ་བྱོན་ཚུ་དང་ འབྲུག་མིའི་སྤར་སྟོལ་གྱི་
ཡིད་ཆེས་དང་ མི་སྤེའི་སྤར་སྟོལ་གྱི་བལྟ་ལུགས་དང་ གཤམ་གནད་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་གོང་འཕེལ་གྱི་ལྟ་བ་
རྒྱལ་ཡོངས་དགའ་སྐྱིད་དཔལ་འཛོམས་ཚུ་གིས་ ཉེན་སྲུང་འབད་དེ་ཡོད་མི་ འབྱོར་ཆེའི་རྒྱུ་ལུན་རིགས་སྤྲ་
ཚུ་ རོས་འཛིན་འབད་དེ།

དེ་ཡང་ འབྲུག་གི་རྒྱུ་ལུན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ལས་བརྟེན་པའི་ དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཕན་ཁྲུངས་
རྒྱལ་ཡོངས་གོང་འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་དང་ རྒྱུ་ལུན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ ལུན་བརྟེན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་
དེ་ རྒྱུ་ལུན་རིགས་སྤྲ་ཉམས་སྲུང་འབད་དེ་ སྤན་དང་ བཟོ་གྲུ་ སོ་ནམ་ གཞན་ལག་ལེན་གྱི་རྩིས་དང་
ཐོན་སྐྱེད་ དེ་ལས་ རྒྱ་རྩིས་ཚུ་ ཞིབ་འཆོལ་དང་གོང་འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་བཙན་ཐབས་བཟོ་སྟེ།

དེ་ཡང་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་དང་ རྒྱུ་ལུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་བཀོལ་སྤྱོད་ཚད་འཛིན་འབད་ནི་འདི་ གཤམ་ཆེན་རོས་འཛིན་འབད་དེ།

དེ་ཡང་ རྒྱུ་ལུན་རིགས་སྤྲའི་མཐུན་གྲོས་དང་ བཀོལ་དཔྱད་གཞིའི་གན་འཛིན་གྲུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁྲུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ བཀོལ་སྤྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་འདྲ་མཉམ་དང་ རྒྱུ་སྟོམས་གྱི་ཁེ་ཕན་བཀོ་
བཤའ་དང་ རྒྱལ་སྤྱི་བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཀྱི་སྤྱོད་ཤིང་ཆིངས་ཡིག་ནང་ ཕ་
ཕན་ཡིན་མཁའ་ལས།

འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཆ་འཛིན་མཛད་གྲུབ།

CHAPTER 1

PRELIMINARY

Title

1. This Act is the Biodiversity Act of Bhutan 2022.

Commencement

2. This Act comes into force on the 17th Day of the 5th Month of the Water Male Tiger Year of the Bhutanese Calendar corresponding to the 15th Day of July 2022.

Extent

3. This Act extends to the whole of the kingdom of Bhutan.

Repeal

4. This Act hereby repeals the Biodiversity Act of Bhutan 2003 and subsidiary legislations framed and adopted thereunder, and section 73 of the National Environment Protection Act of Bhutan 2007.

Application

5. This Act shall promote conservation and sustainable use of biological resources and applies to access to or utilization of genetic resources or its derivatives from Bhutan, whether they are accessed in-situ or ex-situ.
6. This Act applies to access to, and utilization of traditional knowledge associated with biological resources of Bhutan.

ལེའུ ༡ པ། སྒྲིལ་བཞིན།

མཚན་གནས།

༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་ འབྲུག་གི་སྐྱེ་ལྔ་ལྔ་རིགས་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༡༠༡༡ ཅན་མ་ཡིན།

འགོ་འཇུག་སྒྲིལ་བཞིན།

༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་ རང་ལྷགས་གནས་ལོ་རྒྱུ་ལྔ་ལྔ་ལོ་ ཟླ་ ༥ པའི་ཆེས་ ༡༧ ལུངས་ སྤྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ཟླ་ ༧ པའི་ཆེས་ ༡༥ ལས་འགོ་བཟུང་སྟེ་ བསྐྱར་སྤྱོད་འབད་དགོ།

ཁྱབ་ཚད།

༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ འབྲུག་གི་ས་ཁྱོན་ཡོངས་ལུ་ ཁྱབ་ཚད་ཡོད་པ་ཡིན།

ཆ་མེད།

༣. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ སྐྱེ་ལྔ་ལྔ་རིགས་སྤྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༡༠༠༣ ཅན་མ་དང་ དེའི་འོག་ལུ་ ཡན་ལག་གི་ཁྲིམས་བཟོ་ཡོད་མི་དང་ ཆ་འཛོག་གྲུབ་མི་ དེའི་ལས་ འབྲུག་གི་རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་ འཁོར་སྤང་སྐྱབ་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ ༡༠༠༧ ཅན་མའི་དོན་ཚན་ ༧༣ པ་རྩེ་ཆ་མེད་བཏང་མ་ཡིན།

སྤྱི་འཇུག

༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ སྐྱེ་ལྔ་ལྔ་རིགས་སྤྱི་ཐོན་སྐྱེད་ ཉམས་སྤང་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་དང་ འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡངན་ དེའི་འབྲུང་ཇུས་རྩི་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ལས་ ཡངན་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་མེན་མི་ལས་ཐོབ་སྤྱོད་ ཡངན་ བཀོལ་ སྤྱོད་འབད་ནི་ལུ་འཇུག།

༥. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ འབྲུག་གི་སྐྱེ་ལྔ་ལྔ་ཐོན་ཁུངས་རྩི་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་ཐོན་ལེས་ཡོན་གྱི་ གོ་སྐབས་ལེན་ནི་དང་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་འཇུག་དགོ།

Provided that the Act does not apply to the use, sharing, and exchange of traditional knowledge within and between local communities as part of its customary practices.

7. This Act provides for protection of varieties, breed, and rights of breeders to encourage the development of new varieties and rights of farmers in respect of their contributions made in conserving, improving, and making available of the genetic resources.
8. This Act does not apply to biological resources which are traded, shared, exchanged, and used as commodities for direct use and consumption.

Provided that a biological resource traded, shared, exchanged, and used as commodities which are later utilized as genetic resources for research or commercial purposes, shall be governed by this Act.

9. Human genetic resources are not covered by this Act.
10. This Act does not apply to varieties for which patent protection is available.
11. This Act does not apply to the prevention of the commercial exploitation, which is necessary to protect public order or morality including prejudice to the environment, the general interest or traditional rights of farmers.

ཡིན་རུང་ སྤར་སློལ་ཤེས་ཡོན་དེ་ ས་གནས་ཀྱི་མི་སྡེ་ཚུ་གི་ནང་འཁོད་ ཡང་ན་ མི་སྡེ་ཚུ་གི་བར་
ན་ རང་སོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་སྡེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་དང་ བགོ་བཤའི་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་ དེ་
ལས་ བརྗེ་སོར་འབད་ནི་ཚུ་ལུ་མི་འཇུག།

ཡ. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ རིགས་སྤྱོད་དང་ རིགས་ དེ་ལས་ རིགས་
སློལ་མིའི་ ཐོབ་དབང་ཚུ་སྤྱད་སྤྱོད་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ རིགས་སྤྱོད་གསར་པ་དང་ དེ་ཚུའི་ ཉམས་
སྤྱད་དང་ ལེགས་སྦྱར་ དེ་ལས་ ཐོབ་ནི་ཡོད་པ་དེས་བརྟན་བཟོ་མི་ སོ་ནམ་ཞིང་པའི་ཐོབ་དབང་
གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་ལུ་ སེམས་ཤུགས་བསྐྱེད་པ་ཨིན།

༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ ཐད་ཀར་ལག་ལེན་དང་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཉེར་སྤྱོད་མཁོ་ཆས་སྡེ་ཚོང་
སྦྱར་འཐབ་ནི་དང་ བགོ་བཤའ་རྒྱབ་ནི་ དེ་ལས་ བརྗེ་སོར་འབད་ཡོད་པའི་སྤྱི་ལཱ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་
ལུ་མི་འཇུག།

ཡིན་རུང་ ཉེར་སྤྱོད་མཁོ་ཆས་སྡེ་ཚོང་སྦྱར་དང་ བགོ་བཤའ་ དེ་ལས་ བརྗེ་སོར་འབད་ཡོད་པའི་
སྤྱི་ལཱ་ཐོན་ཁུངས་ཅིག་ རྒྱལ་ལས་ཞིབ་ཚཱ་ཡང་ན་ཚོང་སྦྱར་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་བྱབ་ཚད་ཡོད།

༧. འགོ་བ་མིའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་བྱབ་ཚད་མེད།

༡༠. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ བདག་དབང་སྤྱད་སྤྱོད་ཐོག་གི་རིགས་སྤྱོད་ལུ་མི་འཇུག།

༡༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་གིས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་ལུ་ ཉེ་རིང་དང་སྤྱགས་ཏེ་ མི་མང་གི་སྤྱི་གས་
ཁྲིམས་དང་ སྤྱོད་ལམ་སོ་ནམ་ཞིང་པའི་སྤྱིར་བཏང་མཐའ་དོན་ ཡང་ན་ སྤར་སློལ་ཐོབ་དབང་ཚུ་
སྤྱད་སྤྱོད་འབད་ནི་ལུ་ དགོས་མཁོ་ཡོད་པའི་ཚོང་སྦྱར་ལོག་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་འགོག་ལུ་མི་འཇུག།

Objects

12. The objects of this Act are to:

- (1) ensure national sovereignty and secure trusteeship of the Bhutanese people over its biological resources;
- (2) promote conservation and sustainable use of biological resources, and secure the value of Bhutan's biological resources and associated traditional knowledge;
- (3) recognize and protect knowledge, innovation, and practice associated with genetic resources;
- (4) regulate access to genetic resources and associated traditional knowledge for research and commercial utilization;
- (5) ensure fair and equitable sharing of benefits derived from the use of genetic resources and associated traditional knowledge for research and development;
- (6) recognize and protect the farmer's and breeder's rights; and
- (7) Provide legal recognition of varieties which are not protectable under the internationally existing laws on patent or plant breeder's rights, and thereby recognize farmer's plant variety improvements and innovations and provide a means of sharing benefits derived from the use of farmer's or traditional varieties as breeding material for commercial purposes.

དམིགས་ཡུལ།

༡༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་དེ་ཡང་།

- (༡) རྒྱལ་ཡོངས་རང་བཅན་ངེས་གཏན་བཟོ་ནི་དང་ འབྲུག་གི་མི་སེར་ཚུ་ ཁོང་རའི་སྤྱི་ལུ་ ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་གཉེར་འཛིན་པ་བཟོ་ནི་དང་།
- (༢) སྤྱི་ལུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཉམས་སྲུང་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་ གོང་འཕེལ་གཏང་ བཟོ་ནི་དང་ འབྲུག་གི་སྤྱི་ལུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་ཡོད་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ལུ་ བཅི་ མཐོང་ངེས་གཏན་བཟོ་ནི།
- (༣) རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ ཤེས་ཡོན་དང་ རིག་པ་གསར་བཏོང་ ལག་ ལེན་ཚུ་ རོས་ལེན་དང་སྤྱད་སྤྱོད་འབད་ནི།
- (༤) ཞིབ་འཇོལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་ལག་ལེན་གྱི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ འབྲེལ་ཡོད་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོབ་སྤྱོད་གྱུ་མཚམས་འཛིན་འབད་ནི།
- (༥) ཞིབ་འཇོལ་དང་ གོང་འཕེལ་གྱི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ འབྲེལ་ཡོད་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལས་ཐོན་པའི་ ཁེ་སྤུ་ཚུ་ བྱང་བདེན་དང་ འབྲེལ་ཉམ་གྱི་སྒོ་ལས་ བགོ་བཤའ་འཐོབ་ནི་ཡོད་པ་ ངེས་གཏན་བཟོ་ནི།
- (༦) ཞིང་པ་དང་ རིགས་སྤེལ་མི་ཚུ་གི་ ཐོབ་དབང་རོས་ལེན་དང་སྤྱད་སྤྱོད་འབད་ནི།
- (༧) ད་ལྟོ་ཡོད་པའི་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱིའི་དཔེ་གསར་ ཡང་ན་ སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྤེལ་མི་ཚུ་ གི་ ཐོབ་དབང་ཁྲིམས་ཡིག་ཚུ་ནང་ སྤྱད་སྤྱོད་འབད་དགོ་པའི་གངས་སུ་མ་ཚུད་མི་ཚུ་གི་ རིགས་སྤྱི་ཁྲིམས་ཐོག་ལས་རོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་ དེ་ལུ་བརྟེན་ཏེ་རོས་འཛིན་འབད་དེ་ ཡོད་པའི་ཞིང་པ་ཚུ་གི་ སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྤྱི་ལུ་སྤྱོད་དང་གསར་བཏོང་ཐོག་ གསལ་སྤྱོད་ འབད་དེ་ ཞིང་པ་ཚུ་གི་བདེ་སྤྱོད་ ཡང་ན་ སྤར་སྲོལ་མ་འདྲམ་སྤྱི་ཚོགས་ཚོང་དོན་གསལ་ སྤྱོད་བཟུམ་མའི་སྒོ་ལས་ ཁེ་སྤུ་བགོ་མཐུན་གྱི་དགོས་དོན་སྤྱད་སྤྱོད་ཚུ་གསལ་བཟོ་ནི།

CHAPTER 2

INSTITUTIONAL ARRANGEMENT

Competent National Authority

13. The Competent National Authority shall be established with the following members:
- (1) Minister, the Ministry of Agriculture and Forests as Chairperson;
 - (2) A member, the National Environment Commission;
 - (3) Four members from other relevant agencies identified by Ministry of Agriculture and Forest; and
 - (4) Head, the National Biodiversity Centre as the Member Secretary.

Functions of Competent National Authority

14. The Competent National Authority shall:
- (1) ensure enforcement of this Act;
 - (2) create favourable conditions and incentives that foster the conservation and sustainable use of biological resources and associated traditional knowledge;
 - (3) approve or reject access proposal based on recommendation of the National Focal Point;
 - (4) issue directives to the National Focal Point;

ལེའུ་ ༡ པ།
གཙུག་མེད་སྤྲིག་ཆ།

རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན།

༡༣. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་འདི་ གཤམ་འཁོད་ཀྱི་འཐུས་མི་ཚུ་བཙུགས་ཐོག་ལས་ གཞི་
བཙུགས་འབད་ནི།

(༡) ཁྲི་འཛིན། སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྟན་ཁག་གི་སློན་པོ་དང་།

(༢) འཐུས་མི་གཅིག། རྒྱལ་ཡོངས་མཐའ་འཁོར་ལྟན་ཆོགས།

(༣) འཐུས་མི་བཞི། སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྟན་ཁག་གིས་ངོས་འཛིན་འབད་བའི་ འབྲེལ་
ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་ལས།

(༤) འཐུས་མི་དྲུང་ཆེན། རྒྱལ་ཡོངས་སྐྱེ་ལུགས་སྣ་ལྟེ་བའི་འགོ་འཛིན།

རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ལཱ་འགན།

༡༤. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ལཱ་འགན་དེ་ཡང་།

(༡) བཅའ་ཁྲིམས་འདི་ཚུ་ལ་བཞིན་བསྟར་སྦྱོང་འཐབ་ནི་ལུ་ངོས་བཟླ་བཅོ་ནི་དང་།

(༢) སྐྱེ་ལུགས་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བཟླ་
ཐོག་ལུ་སྦྱོང་ནིའི་དོན་ལུ་ བྱ་སྟབས་བདེ་བའི་གནས་སྟངས་དང་ མེས་སྤྱུགས་མཐུན་
ཁྱེན་ཚུ་གསར་བཅོ་ནི།

(༣) རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་འདེབས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ཐོབ་སྦྱོང་གོས་འཆར་
ཆ་འཛིག་ཡང་ན་ བཀག་ཆ་འབད་ནི།

(༤) རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ལུ་བཀའ་ཁྱུ་ཚུ་གནང་ནི།

- (5) ensure protection of plant variety and the rights of farmer's and breeder's;
- (6) ensure the timely revision of the National Biodiversity Strategies and Action Plans; and
- (7) perform such other functions, as may be necessary, to carry out under the provisions of this Act.

Session

15. The Competent National Authority shall conduct sessions as prescribed in the Rules.

National Focal Point

16. The National Biodiversity Centre under the Ministry of Agriculture and Forests, is the National Focal Point.

Functions of the National Focal Point

17. The National Focal Point shall:
 - (1) administer the implementation of this Act;
 - (2) The National Focal Point shall be the National clearing house publishing authority for information related to access and benefit sharing for Bhutan.
 - (3) function as national repository for genetic resources and biological collections.

- (ཡ) སྤྱིའི་རིགས་སྣ་དང་ སོ་ནམ་ཞིང་པ་ དེ་ལས་ རིགས་སྤེལ་མི་ཚུ་གི་ སྤང་སྦྱོབ་ རེས་གཏན་བཟེ་ནི།
- (ཧ) རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ལུ་རིགས་སྣ་འི་ཐབས་བྱས་དང་ ལག་ལེན་འཆར་གཞི་ཚུ་དུས་ཚོད་ཁར་བསྐྱར་བཟེ་རེས་གཏན་འབད་ནི།
- (ཉ) བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འི་དགོངས་དོན་གྱུ་བ་ཐབས་ལཱ་རེས་པར་མཁོ་བའི་ལཱ་འགན་གཞན་འབད་ནི།

ཚོགས་ཐེངས།

- ༡༥. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ ཚོགས་ཐེངས་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་ ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ ཚོགས་དགོ།

རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་འཇུག་གཞི་ཚུ་ཅན།

- ༡༦. སོ་ནམ་དང་ནགས་ཚལ་ལྷན་ཁག་འོག་གི་ རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ལུ་རིགས་སྣ་ལྟེ་བ་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་འཇུག་གཞི་ཚུ་ཅན་ཨིན།

རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་འཇུག་གཞི་ཚུ་ཅན་གྱི་ལཱ་འགན།

- ༡༧. རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་འཇུག་གཞི་ཚུ་ཅན་གྱི་ལཱ་འགན་དེ་ཡང་།
 - (༡) བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འི་ དགོངས་དོན་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལཱ་ བདག་སྦྱོང་འཐབ་ནི་དང་།
 - (༢) རྒྱལ་ཡོངས་རྩིས་འཇུག་གཞི་ཚུ་ཅན་འདི་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྦྱོང་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་དང་འབྲེལ་བའི་བཅུ་དོན་གྱི་དོན་ལཱ་ གནས་སྤྱད་ལྟེ་བ་དང་དཔེ་སྤྱད་དབང་འཛིན་ཨིན།
 - (༣) རིགས་སྤྱི་ལུ་ཐོན་ཁུངས་དང་ སྤྱི་ལུ་བསྐྱུ་ལེན་ཚུ་གི་དོན་ལཱ་ རྒྱལ་ཡོངས་བཅོལ་འཛིན་པའི་ལག་འགན་འབག་དགོ།

- (4) receive and process access proposal for genetic resources or associated traditional knowledge or both;
- (5) negotiate and execute Scoping Agreement, Access and Benefit Sharing Agreement, Material Transfer Agreement, and Standard Material Transfer Agreement upon the approval of the Competent National Authority;
- (6) negotiate and provide oversight to ensure fair and equitable sharing of benefits arising from research or commercial utilization of genetic resources or associated traditional knowledge or both;
- (7) recommend the approval or rejection of access proposal to the Competent National Authority;
- (8) review and publish information in the Access and Benefit Sharing clearing house;
- (9) establish measures with the aim of monitoring and tracking of genetic resources and associated traditional knowledge;
- (10) represent Bhutan under any treaty, agreement, convention, or protocol relating to access and benefit sharing;
- (11) create awareness and promote education to the stakeholders and public on conservation, sustainable utilization, and access and benefit sharing of genetic resources;
- (12) conduct and facilitate taxonomic and systematic studies on biodiversity of the country;

- (༤) རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆ་
རའི་དོན་ལུ་ཐོབ་སྟོད་ཀྱི་གྲོས་འཆར་ལེན་ཏེ་བྱ་རིམ་གྲུབ་ནི།
- (༥) རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་ཐོག་ མཐུན་སྦྲིག་འགོ་འདྲན་འཐབ་སྟེ་
སྟོན་དཔུང་གན་རྒྱ་དང་ཐོབ་སྟོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ རྒྱ་ཆསྟོ་བཤུད་ཀྱི་གན་
རྒྱ་ དེ་ལས་ གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆསྟོ་བཤུད་ཀྱི་གན་རྒྱ་རྒྱ་བཟོ་ནི།
- (༦) རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ ཡང་ན་
གཉིས་ཆ་རའི་ཞིབ་འཛོལ་དང་ཚོང་སྤྱར་ལས་བརྟེན་པའི་ ཁེ་ཕན་རྒྱ་འབྲུལ་མཉམ་དང་སྟེ་
སྟོམས་ཐོག་ བགོ་བཤའ་འཐོབ་ཐབས་ལུ་ མཐུན་སྦྲིག་དང་ལྷ་རྟོགས་འབད་ནི།
- (༧) ཐོབ་སྟོད་གྲོས་འཆར་ཆ་འཛིག་ཡང་ན་བཀག་ཆ་འབད་ནི་སྟོར་ལས་རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་
དབང་འཛིན་ལུ་ གྲོས་འདེབས་སུ་ལོ།
- (༨) ཐོབ་སྟོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ གནས་སྤྱད་ལྟེ་བའི་ནང་ བན་དོན་བསྐྱར་ཞིབ་དང་
དཔེ་བསྐྱོན་འབད་ནི།
- (༩) རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ ལྷ་རྟོགས་དང་ལུ་
འཛོལ་གྱི་ཐབས་ལམ་རྒྱ་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི།
- (༡༠) ཐོབ་སྟོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆེད་ས་ཡིག་ གན་རྒྱ་མཐུན་འགོས་
ཡང་ན་ དཔུང་གཞིའི་གན་འཛིན་ གང་རུང་རྒྱ་ནང་ འབྲུག་གི་སྤྱི་ཚབ་འབད་ནི།
- (༡༡) མི་མང་དང་ཁེ་བྱོར་ཅན་རྒྱ་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱའི་ཉམས་སྤྱད་དང་ ཡུན་བརྟན་
སྟེ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ དེ་ལས་ ཐོབ་སྟོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་རྒྱ་གྱ་ གོ་བན་སྟེལ་ནི་
དང་ ཤེས་ཡོན་བྱིན་ནི་རྒྱ་ཡར་འགྲུག་འབད་ནི།
- (༡༢) རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་ལྷན་རིགས་སྤྱི་སྟོར་ དབྱེ་རིམ་དང་ ལུགས་མཐུན་གྱི་ཞིབ་འཛོལ་འགོ་
འདྲན་འཐབ་ནི།

- (13) inform the Competent National Authority within a reasonable period of any offence committed under this Act;
- (14) prepare annual reports on access proposals and its decisions;
- (15) coordinate the implementation of the National Biodiversity Strategies and Action Plan; and
- (16) perform such other functions as may be required to implement the provisions of this Act.

CHAPTER 3

CONSERVATION AND SUSTAINABLE USE

Conservation and Sustainable Use

- 18. The State has sovereign rights over its biological resources. The sovereign rights under this section shall include the right to overrule the community rights recognized under this Act for national importance.
- 19. The Competent National Authority shall promote:
 - (1) biodiversity conservation and sustainable use of biological resources;
 - (2) conservation and sustainable use of agro-biodiversity for food and agriculture including crop wild relatives; and
 - (3) informal seed systems under which farmers save, use, share, exchange and sell farm-saved seeds or propagating material

- (༡༣) བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་ལུ་གནོད་འགེལ་ག་ཅི་འཐབ་རུང་རྒྱ་མཚན་ལྷན་པའི་དུས་ལུན་
ནང་འཁོད་ལུ་རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྷན་དབང་འཛིན་ལུ་སྟན་ཅུ་འབད་ནི།
- (༡༤) ཐོབ་སྦྱོད་གྲོས་འཆར་དང་ འདི་དང་འབྲེལ་བའི་གྲོས་ཚད་ཚུ་གི་ ལོ་བསྟར་སྟན་ཅུ་བཟོ་ནི།
- (༡༥) རྒྱལ་ཡོངས་སློེ་ལྷན་རིགས་སྤའི་ཐབས་བྱས་ཚུ་དང་ ལག་ལེན་འཆར་གཞི་གི་བསྟར་སྦྱོད་
འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི།
- (༡༦) བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དགོངས་དོན་ཚུ་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་ལུ་ དགོས་མཁའི་ལཱ་འགན་
གཞན་ཚུ་འགྲུབ་ནི།

ལེའུ་ ༣ པ། ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་ནི།

ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་ནི།

༡༥. སློེ་ལྷན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གིས་ རང་དབང་ཅན་གྱི་ཐོབ་དབང་འདི་ རྒྱལ་ཁམས་ལུ་ཡོད་པ་དང་ དོན་
ཚན་འདི་ནང་འཁོད་པའི་རང་དབང་ཅན་གྱི་ཐོབ་དབང་འདི་གི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་ནང་ རོས་
འཛིན་འབད་དེ་ཡོད་པའི་མི་སྤའི་ཐོབ་དབང་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ལུ་གཤམ་གནད་ཅན་འཐོན་ཆོ་ཆ་མེད་
གཏང་ཆོག།
༡༦. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྷན་དབང་འཛིན་གྱིས་ ཡར་ཤག་གཏང་དགོས་དེ་ཡང་།
- (༡) སློེ་ལྷན་རིགས་སྤའི་ཉམས་སྲུང་དང་ སློེ་ལྷན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་
ནི་དང་།
- (༢) བཅའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ རི་སྐྱའི་འབྲུ་རིགས་བརྩིས་པའི་སོ་ནམ་སློེ་ལྷན་
རིགས་སྤའི་ཉམས་སྲུང་དང་ ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྦྱོད་ནི།
- (༣) ལུགས་ཡངས་སོན་གྱི་རིམ་ལུགས་འོག་ ཞིང་པ་ཚུ་གིས་ཞིང་ཁར་བསག་པའི་སོན་ ཡང་
ན་ སླེས་འཕེལ་གྱི་རྒྱ་ཆ་ བསག་པ་ ལག་ལེན་འཐབ་པ་ བརྗེ་སོར་དང་ ཉུ་བཙོང་

including rights to save, use, sell, share and exchange protected varieties.

20. The National Focal Point in order to promote conservation and sustainability of biological resources shall:
- (1) regulate access to and utilization of genetic resources;
 - (2) strengthen national gene banks;
 - (3) enhance plant taxonomic and systematic research;
 - (4) enhance and manage living plant collections for long term ex-situ conservation;
 - (5) strengthen on-farm conservation of animal genetic resources, traditional crops and varieties including crop wild relatives;
 - (6) strengthen national repository of biodiversity information and bio-discovery research; and
 - (7) engage general public on biodiversity conservation and sustainable utilization;
21. The National Focal Point shall promote and maintain proper documentation of genetic resources which are wild, domesticated and cultivated, including in ex-situ conditions and collections.
22. The National Focal Point shall prioritize species for ex-situ conservation in consultation with relevant agencies.

འཐབ་ནི་བཙུག་པའི་ ཉེན་སྒྲོབ་ས་འབད་ཡོད་པའི་རིགས་སྣ་ཚུ་ བསག་ནི་དང་ ལག་
ལེན་འཐབ་ནི་ དེ་ལས་ བརྗེ་སྤྱོད་འབད་ནི་འཐབ་དབང་།

༡༠. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱུ་ཚུ་ཅན་གྱིས་ སྤྱི་ལཱ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ཉམས་སྲུང་དང་ཡུན་བརྟན་ཡར་ཤུག་
གཏང་ཐབས་ལཱ།

(༡) རིགས་སྣ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་འི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱུ་སྤྱོད་འཐབ་དགོཔ་དང་།

(༢) རྒྱལ་ཡོངས་རིགས་སྣ་མཛོད་ཁང་ཚུ་ཙ་བརྟན་བཟོ་དགོ།

(༣) སྤྱི་ཤིང་གི་དབྱེ་རིམ་དང་ ལུགས་མཐུན་གྱི་ཞིབ་འཇོལ་ཚུ་ རྒྱ་སྤྱོད་གཏང་དགོ།

(༤) རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ལས་མེན་མི་ སྤྱི་ཤིང་བསྐྱེད་ལེན་ཚུ་ ཡུན་རིང་སྤྱི་ ཉམས་སྲུང་འབད་
ནི་གི་དོན་ལུ་ རྒྱ་སྤྱོད་དང་ འཛིན་སྤྱོད་འཐབ་དགོ།

(༥) ཞིང་ཁར་ སློ་ནོར་རིགས་སྣ་ཐོན་ཁུངས་ དང་ སྤར་སྤོལ་ལོ་ཐོག་བཙུག་པའི་ རི་སྤྱོད་
ཐོག་རིགས་ཚུ་ ཉམས་སྲུང་འབད་ནི་ཚུ་ སྤྱིང་སྤྱིང་བཟོ་དགོ།

(༦) སྤྱི་ལཱ་རིགས་སྣ་འི་བད་དོན་དང་སྤྱི་ལཱ་གསར་ཐོབ་ཀྱི་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་བཅོལ་འཛུགས་སྤྱིང་
སྤྱིང་བཟོ་དགོ།

(༧) སྤྱི་ལཱ་རིགས་སྣ་ཉམས་སྲུང་དང་ ཡུན་བརྟན་སྤྱི་ལཱ་སྤྱོད་འབད་ནི་འི་དོན་ལུ་ མི་མང་
ཚུ་གྲལ་གཏོགས་འབད་དགོ།

༡༡. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱུ་ཚུ་ཅན་གྱིས་ རི་སྤྱོད་དང་ གསོ་སྤྱོད་ དེ་ལས་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ན་
མེན་པར་འཛུགས་སྤྱོད་འཐབ་པའམ་བསྐྱེད་གསོག་བཙུག་པའི་རིགས་སྣ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ རྒྱལ་
མཐུན་ཐོ་བཀོད་ཡར་ཤུག་གཏང་དགོ།

༡༢. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱུ་ཚུ་ཅན་གྱིས་ འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་དང་གོས་བསྐྱེད་ཐོག་ རང་བཞིན་ས་
ཁོངས་ནང་ལས་མེན་མི་རིགས་སྣ་ཚུ་ ཉམས་སྲུང་འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ གཙོ་རིམ་སྤྱིག་དགོ།

23. The National Focal Point in consultation with the relevant agencies shall coordinate, develop national management strategies, and furnish invasive alien species list to the regulatory authorities for import regulation.

Providers of Genetic Resources

24. For the purpose of this Act, the providers of genetic resources shall be the:
- (1) Department of Forests and Park Services, if the genetic resources is from the state reserved forests;
 - (2) Communities managing the forests, if the genetic resources are accessed from community forests;
 - (3) National Focal Point in consultation with the relevant community custodians or individuals, for in-situ genetic resources for food and agriculture and genetic resources from private forest;
 - (4) National Focal Point, if the genetic resources are from ex-situ collections;
 - (5) Department of livestock if the genetic resources is from the livestock; and
 - (6) Department of Agriculture if the genetic resources are from food and agriculture resources.
25. If no determination is made under section 24 of this Act, the National Focal Point shall be deemed to be the provider of genetic resources.

༡༣. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ཉེན་ཁ་ཅན་གྱི་ ཕྱི་རིགས་སྣ་ཚུ་ ནང་འདྲེན་འཛིན་སྐྱོང་གི་
 འོན་ལྟ་འབྲེལ་ཡོད་ལས་སྡེ་ཚུ་དང་གྲོས་བསྟུན་ཐོག་ འགོ་འདྲེན་འཐབ་ནི་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་
 འཛིན་སྐྱོང་ཐབས་ལམ་སྒྲིག་ནི་ དེ་ལས་ འདི་འོ་ཐོ་ཚུ་ ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ལུ་ ཕྱིན་དགོ།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་སྐྱོད་མི།

༡༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོ་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་སྐྱོད་མི་འདི་ཡང་།
- (༡) གཤམ་སྤྱད་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་འདི་ རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་སྤྱང་སྐྱོང་ནགས་ཚལ་ལས་ཡིན་ཆེ་
 ནགས་ཚལ་དང་གླིང་ག་ཞབས་ཉོག་ལས་ཁུངས་དང་།
 - (༢) གཤམ་སྤྱད་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་འདི་གྲོང་སྡེ་ནགས་ཚལ་ནང་ལས་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཡོད་
 ཆེ་ གྲོང་སྡེ་ནགས་ཚལ་འཛིན་སྐྱོང་འཐབ་མི་མི་སྡེ།
 - (༣) རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ནང་གི་བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་དོན་གྱི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དེ་
 ལས་ སྐྱེར་གྱི་ནགས་ཚལ་ལས་འཐོན་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཡིན་ཆེ་ འབྲེལ་ཡོད་
 མི་སྡེ་བདག་འཛིན་འཐབ་མི་ ཡང་ན་མི་ངོམ་ཚུ་དང་གྲོས་སྟོན་ཐོག་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་
 གཙོ་ཅན།
 - (༤) རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ལས་མེན་མི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་
 ཚབ་གཙོ་ཅན།
 - (༥) གཤམ་སྤྱད་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་འདི་ སློ་ནོར་སེམས་ཅན་ལས་ཡིན་ཆེ་ སློ་ནོར་ལས་
 ཁུངས།
 - (༦) གཤམ་སྤྱད་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་འདི་ སོ་ནམ་དང་བཟའ་སྤྱོད་ལས་ཡིན་ཆེ་ སོ་ནམ་
 ལས་ཁུངས།

༡༥. གཤམ་སྤྱད་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོ་དོན་ཚན་ ༡༤ པའི་འོག་ལུ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་བ་མེད་ཆེ་
 རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་འདི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་སྐྱོད་མི་སྡེ་བཅུ་དགོ།

Restricted Genetic Resources

26. All genetic resources declared to be protected under the laws in force in Bhutan shall not be accessed under this Act.

Provided that it may, subject to approval of the Competent National Authority, be accessed for scientific research to promote conservation or such other purposes.

27. Access to genetic resources shall be done in compliance with the existing customary practices prevailing in the communities.

Provided that the Competent National Authority may, on the recommendation of the National Focal Point, grant access to genetic resource for the purpose of national importance.

28. The Competent National Authority may, on the recommendation of the National Focal Point, limit or restrict access to genetic resources or overrule restrictions specified under sections 26 and 27 of this Act for national importance.

CHAPTER 4

A SUI GENERIS SYSTEM FOR THE PROTECTION OF PLANT VARIETIES

Conditions for Protection

29. The Competent National Authority shall grant protection for plant varieties that are novel, distinct, uniform, stable, and identifiable.

བཀའ་དམ་ཅན་གྱི་རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས།

༡༤. འབྲུག་ལུ་ཁྱབ་དབང་ཡོད་པའི་ཁྲིམས་ཚུ་དང་འཁྲིལ་ ཉམ་སྐྱོབ་ཡོད་པ་སྤེལ་སྤྲོད་པ་འབད་
ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་མི་ཆོག།

ཨིན་རུང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་དང་འཁྲིལ་ ཉམས་སྤང་ཡར་ཅན་
གཏང་ཐབས་ལུ་ ཚན་རིག་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཆོག།

༡༥. རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ནི་འདི་ མི་སྤེལ་ཚུ་ནང་དར་ཏེ་ཡོད་པའི་ལུགས་སྤྲོལ་
ཉམས་ལེན་ཚུ་དང་བསྐྱུན་དགོ།

ཨིན་རུང་ རྒྱལ་ཡོངས་ལུ་མཁོ་གཤམ་འཐོན་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་གྲོས་འདེབས་
ཐོག་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་གྱི་གནང་བ་སྤྱོད་
ཆོག།

༡༦. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཐོག་
རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་ཚད་འཛིན་ ཡང་ན་ བཀའ་དམ་ ཡང་ན་ བཅའ་ཁྲིམས་
འདི་འོག་ཚན་ ༡༤ པ་དང་ ༡༥ པའི་ནང་ བཀའ་དམ་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་
ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ལུ་མཁོ་གཤམ་འཐོན་ཆེ་ ཆ་མེད་གཏང་ཆོག།

ལེའུ་ ༤ པ།

སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྤྱི་གྱི་སྤྱང་སྐྱོབ་དོན་ལུ་ མཚུངས་ཚོས་གཞན་མེད་པའི་ལམ་ལུགས།

སྤྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་གནད་དོན།

༡༧. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ སྤྱི་ཤིང་གསར་ཐོན་དང་ རོ་རྒྱལ་མངོན་གསལ་ཅན་
རིགས་མཚུངས་ འབྱུར་མེད་ དེ་ལས་ རོ་རྒྱལ་དབྱེ་བ་ངོས་བཟུང་ཚུགས་པ་འབད་མི་འདི་རིགས་
ལུ་ སྤྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་གནད་བ་སྤྱོད་དགོ།

Novelty

30. The variety shall be considered as novel if at the date of filing of the application, material of the variety has not been sold with the consent of the applicants or their successor in title, for purpose of exploitation of the variety within the following period:
- (1) for longer than one year in case of commercial varieties; and
 - (2) for longer than 10 years in case of varieties bred and developed by farmers and only cultivated within limited areas of the country.

Distinctness

31. The plant variety shall be considered as distinct, if it is clearly distinguishable from any other variety whose existence is a matter of common knowledge at the time of filing of the application.

Uniformity

32. A plant variety shall be deemed to be uniform if, subject to the variation that may be expected from the particular features of its propagation and reproduction, it is sufficiently uniform in relevant characteristics.

Stability

33. The plant variety shall be considered as stable, if its relevant characteristics remain sufficiently unchanged after repeated propagation.

གསར་ཐོན།

༣༠. ཟུ་ཡིག་ཕུལ་མི་དེ་གིས་ ཟུ་ཡིག་ཕུལ་བའི་ཆོས་གངས་ལུ་ ཟུ་ཡིག་ནང་གསལ་གྱི་དངོས་པོའི་
རིགས་སྣ་དེ་ ཟུ་ཡིག་ཕུལ་མི་ཡང་ན་ འདེའི་བྱལ་འཛིན་པ་དེ་གི་ཁས་ལེན་ཐོག་ལུ་ གཤམ་
འཁོད་དུས་ཡུན་ནང་འཁོད་ ཆོང་སྒྱུར་མ་འབད་མི་ཅིག་ཨིན་པ་ཅིན་ རིགས་སྣ་དེ་གསར་ཐོན་སྟེ་
བཙུ་ནི་དེ་ཡང་།

(༡) ཆོང་སྒྱུར་གྱི་རིགས་སྣའི་ཐད་ ལོ་ངོ་ ༡ ལས་ལྷག་པའི་དུས་ཡུན་དང་།

(༢) སོ་ནམ་ཞིང་པ་རྩ་གིས་ གསོ་སྦྱང་འབད་དེ་གོང་འཕེལ་བཟང་ཡོད་མི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་
གྱི་ ས་ཁོངས་ནང་རྒྱུང་མ་གཅིག་གསོ་སྦྱང་འབད་མི་ རིགས་སྣའི་ཐད་ལུ་ ལོ་ངོ་ ༡༠
ལས་ལྷག་པའི་དུས་ཡུན་།

དོན་གསལ་མངོན་གསལ་ཅན་གྱི་རང་བཞིན།

༣༡. ཟུ་ཡིག་ཕུལ་བའི་སྐབས་ སྤྱིར་བཏང་ཤེས་གསལ་ཡོད་པའི་ རིགས་སྣ་གཞན་གང་རུང་ལས་བྱང་
པར་དབྱེ་བ་གསལ་འི་རིམ་བུ་ཕྱེ་ཚུགས་མི་སྡེ་ཞིང་རིགས་སྣ་དེ་ དོན་གསལ་མངོན་གསལ་ཅན་
འབད་བཙུ་ནི་ཨིན།

རིགས་མཚུངས།

༣༢. སྡེ་ཞིང་རིགས་སྣ་དེ་ དར་བྱབ་སྤེལ་ནི་དང་རིགས་བརྒྱུད་ལོག་སྟེ་སྟེ་ནི་རྩ་ དམིགས་བསལ་གྱི་
བཟོ་རྩམ་མ་འདྲམ་སྟེ་སྤྱི་དུང་འབྲེལ་ཡོད་བྱང་ཆོས་ཡོངས་རྫོགས་ཆང་མ་སྟེ་ གཅིག་མཚུངས་
ཡོད་པ་ཅིན་ རིགས་མཚུངས་གྱི་རིགས་སྣ་འབད་བཙུ་ནི་ཨིན།

འགྱུར་མེད།

༣༣. སྡེ་ཞིང་རིགས་སྣ་དེ་ ལོག་ཅི་རང་དར་བྱབ་སྤེལ་རུང་ དེ་གི་འབྲེལ་ཡོད་བྱང་ཆོས་རྩ་ལུ་ ཡོངས་
རྫོགས་ཆང་མ་སྟེ་ འགྱུར་བ་མེད་པར་བརྟན་པ་ཅིན་ འགྱུར་མེད་རིགས་སྣ་འབད་བཙུ་ནི་ཨིན།

Identifiability

34. The plant variety shall be considered as identifiable, if it can be identified by a person skilled in the art of such identification and so recognized by the Competent National Authority.

Certificate of Origin

35. A certificate of origin of the plant variety under this Act may be required at the discretion of the Competent National Authority.

Rights Conferred

36. Entitlement to the right conferred under this Act shall vest in the person or persons who bred and developed the plant variety or its successor in title.
37. Where the person who bred and developed the plant variety is an employee, entitlement to the right conferred under this Act shall be vested in the employer, unless otherwise agreed.
38. Where an application has been filed by a person who is not entitled, the person entitled may submit a request to the Competent National Authority for reassignment of the application in its name.
39. Where the right has already been granted to the person not entitled, the person entitled may file an application for restitution of the title.

རོ་རྟགས་དབྱེ་བ་རིས་བཟུང་།

༣༤. གྲོ་ཤིང་རིགས་སྣ་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རིག་ལྗེ་ཅན་གྱི་མི་ངོམ་སྟེ་ རོས་
ལེན་གྲུབ་མི་ཅིག་གིས་རིགས་གྱི་དབྱེ་བ་གཞན་ལས་ སོ་སོ་སྟེ་དོར་ལྷགས་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཚུགས་པ་ཅིན་
དོར་ལྷགས་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཚུགས་པའི་རིགས་སྣ་འབད་བཟི་ནི་ཨིན།

འབྲུང་ཁྱད་སྤྱོད་ཀྱི་ལག་ཁྱེར།

34. བཅའ་ཁྲིམས་འདིན་དང་ སྡོ་ཤིང་རིགས་སྣའི་འབྱུང་ཁུངས་ལག་ཁྱེར་དགོས་དང་མ་དགོས་འདི་
 རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ ཐག་བཅད་ཀྱི་དབང་ཆ་དང་བསྐྱུན་དགོས་ཡིན།

ཐོབ་དབང་གནང་བ།

36. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་ལུ་ གནང་ཡོད་པའི་ཐོབ་དབང་གི་ཐོབ་ལམ་དེ་ སྡོ་གིང་རིགས་སྣ་གསོ་
སྐྱོང་དང་གོང་འཕེལ་བྱང་མི་ མི་ངོམ་ ཡང་ན་ མི་ངོ་ཚུ་ ཡང་ན་ དེ་ཚུ་འི་མིང་གནས་བྱུལ་འཛིན་
པ་ལུ་ཡོད།

༣༥. གྲོ་ཤིང་རིགས་སྣ་གསེ་སྒྲིང་དང་གོང་འཕེལ་བཏང་མི་དེ་ ལས་གཡོག་པ་ཅིག་ཡིན་པ་ཅིན་ ལས་
ལེན་ལོགས་སུ་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ དེ་མིན་ཐོབ་དབང་གི་ཐོབ་ལམ་འདི་ ལེའུ་དེ་དང་འབྲེལ་ཏེ་
ལས་གཡོག་སྒྲིང་མི་དེ་ལུ་ཐོབ།

34. ཐོབ་དབང་གི་འོས་འབབ་མེད་མི་ཅིག་གིས་ ཟུ་ཡིག་ཕྱུལ་ཏེ་ཡོད་པ་ཅིན་ ཐོབ་དབང་གི་འོས་
འབབ་ཡོད་མི་འདི་གིས་ སྐུལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ལུ་ ཐོབ་དབང་ལུ་ཟུ་ཡིག་མིང་
འགྱུར་བཅོས་འབད་ནི་དོན་ལུ་ཟུ་བ་ཕྱུལ་ཆོག།

39. ཐོབ་དབང་གི་འོས་འབབ་མེད་པའི་མི་ཅིག་ལུ་ ཐོབ་དབང་སྤྲོད་དེ་ཡོད་ཆེ་ ཐོབ་དབང་གི་འོས་
འབབ་ཡོད་པའི་མི་དེ་གིས་ བཀག་སྒྲུབ་སྟེ་ཐོབ་དབང་ཡེན་ཅིའི་ཉུ་ཡིག་ཕྱལ་ཆོག།

Acts requiring the Rights Holder's Authorization

40. The following in respect of material of varieties requires the authorization of the rights holder:
- (1) producing, reproducing or multiplication for commercial marketing;
 - (2) offering for sale, selling or other marketing;
 - (3) exporting;
 - (4) importing;
 - (5) stocking for the purpose of subsection (1) to (4).

Exceptions to the Rights Conferred

Farmers' Rights

41. The Competent National Authority may restrict breeder's rights in relation to plant varieties protected under this Act in order to permit farmers to save, use, exchange, share, and sell farm-saved seed or propagating material on a non-commercial basis as determined by the Competent National Authority.

Breeder's Exemptions

42. The rights conferred on right holders in sections 36 to 39 of this Act shall not apply to acts framed for the purpose of breeding other varieties and shall not apply to any acts in respect of such other varieties provided these other varieties have not been essentially derived from a protected variety.

ཐོབ་དབང་འཆང་མི་གི་གནང་བ་དགོ་པའི་བྱ་སྒྲོ།

༤༠. རིགས་སྤྱི་དངོས་པོ་ལུ་ ག་ཤམ་གསལ་ལས་དོན་ཚུ་ལུ་ ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ལས་གནང་བ་ལེན་དགོ།

- (༡) ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལས་ བཟོ་བཅོལ་འབད་ནི་སྐར་ལོག་བཟོ་བཅོལ་འབད་ནི་ ཡང་ན་སྐར་ཕྱིས་རྒྱབ་ནི།
- (༢) བཅོང་ནི་གི་དོན་ལུ་ སྤྱོད་ནི་དང་ ཚོང་སྐར་འཐབ་ནི་ ཡང་ན་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ལཱ་གཞན་འཐབ་ནི།
- (༣) ཕྱིར་ཚོང་འཐབ་ནི།
- (༤) ནང་འབྲེལ་འཐབ་ནི།
- (༥) གོང་གསལ་དོན་ཚན་ ༡ པ་ལས་ ༤ པའི་དགོངས་དོན་ལུ་ མཛོད་གསལ་འབད་ནི།

ཐོབ་དབང་གནང་བ་ལས་ཡངས་ཆག།

ཞིང་པའི་ཐོབ་དབང་།

༤༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ སྤྱང་སྤྱོད་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ སྤེལ་ཤིང་རིགས་སྤྱི་ཐང་ སོ་ནམ་ཞིང་པ་ཚུ་གིས་ སྤྱང་བཞག་འབད་ནི་དང་ སྤྱོད་ནི་ བཟོ་སོར་འབད་ནི་ བཟོ་བཅོལ་རྒྱབ་ནི་ དེ་ལས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ གཏན་འཁེལ་འབད་ཡོད་མི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཚོང་འབྲེལ་མིན་པའི་སྒོ་ལས་ ཞིང་ཁར་སྤྱང་བཞག་འབད་ཡོད་པའི་སོན་བཅོང་ནི་ ཡང་ན་ རིགས་སྤྱེལ་ཅ་དངོས་ཚུ་ རིགས་སྤྱེལ་མི་ཐོབ་དབང་ བཀག་འཛིན་འབད་ཆོག།

རིགས་སྤྱེལ་མིའི་ དགོངས་ཡངས་ཚུ།

༤༢. ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ཚུ་ལུ་གནང་སྤྱོད་པའི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དོན་ཚན་ ༣༧ པ་ལས་ ༤༠ པ་ཚུན་གྱི་ཐོབ་དབང་ཚུ་ རིགས་སྤྱ་གཞན་ རིགས་སྤྱེལ་མིའི་དོན་ལུ་ བཟོ་སྤྱིག་འབད་ཡོད་པའི་ བཅའ་ཁྲིམས་ཚུ་ལུ་ ཆ་གནས་མེད་པའི་ཁར་ སྤྱང་སྤྱོད་ཅན་གྱི་རིགས་སྤྱ་ལས་མ་འབྱུང་མི་ རིགས་སྤྱ་གཞན་ཚུ་ལུ་ཡང་ ཆ་གནས་མེད།

Duration of the Rights

43. The plant variety protection shall last 20 years from date of grant of the right and 25 years for trees and vines.

Exhaustion of the Rights

44. The rights conferred in sections 36 to 39 of this Act shall not extend to acts concerning any material of the protected variety or any material derived from such protected variety, which has been sold or otherwise marketed by the holder with her or his consent, unless such activities:
- (1) involve further propagation of the variety in question; or
 - (2) involve an export of material, for the purpose of propagation, into a country that does not protect varieties of the plant genus or species to which the variety belongs.

Compulsory Licenses

45. A person may file an application to the Competent National Authority, for grant of a compulsory license in respect of the rights conferred under this Act.
46. A compulsory license shall not be granted unless one or more of the following conditions are fulfilled, if:
- (1) it is necessary to safeguard public interest;

ཐོབ་དབང་གི་དུས་ཡུན།

༤༣. ཐོབ་དབང་གི་དུས་ཡུན་དེ་ ཐོབ་དབང་ཐོབ་པའི་ཆོས་གངས་ལས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་ སྤྱི་ཤིང་
རིགས་སྣ་ཡིན་པ་ཅིན་ ལོ་ངོ་ ༣༠ ནང་ ཤིང་དང་རུ་སྤྱིའི་རིགས་ཡིན་པ་ཅིན་ ལོ་ངོ་ ༣༥ ལྷན་
སྤངསྤྱོད་འབད་དགོ།

ཐོབ་དབང་ཚྭ་གས་པ།

༤༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༣༤ པ་ལས་ ༣༩ པའི་ནང་གསལ་ལྟར་དུ་ སྤྱོད་པའི་ཐོབ་དབང་
དེ་གིས་ སྤངསྤྱོད་འབད་ཡོད་པའི་རིགས་སྣ་གང་རུང་གི་ལཱ་འབད་ནི་ཚུ་ལས་ བཙོང་ནི་ ཡང་ན་
ཐོབ་དབང་འཆང་མི་གི་གནད་བ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ བཙོང་བ་ ཡང་ན་ སྤྱི་ཤིང་གི་རིགས་གསལ་སྤྱོད་
འབད་ཡོད་མི་འདི་ བཙོང་ཆར་བའི་རིགས་སྣ་ལུ་ རིགས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་བྱ་བ་ཚད་མེད་དེ་འབད་
རུང་ གཤམ་འཁོད་ལས་སྣ་ཚུ་གི་དོན་ལས་ བཙོངས་བཙོངས་ཡིན་པ་ཅིན་ རིགས་སྣའི་དབྱེ་
བའི་ཐོབ་དབང་ཡོད།

(༡) རིགས་སྣ་དེ་ དར་བྱ་གཏང་ནི་གངས་སུ་ཚུད་པ། ཡང་ན།

(༢) སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྣ་ ཡང་ན་ རིགས་སྣ་དེའི་གངས་སུ་གཏོགས་མི་ཚུ་ལུ་ སྤངསྤྱོད་མེད་
པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཚུ་ནང་ དར་བྱ་གཏང་ནི་དོན་ལུ་ ཕྱིར་ཆོང་འཐབ་ནིའི་གངས་སུ་ཚུད་
པའི་རིགས།

ངེས་དགོས་ཆོག་ཐམ།

༤༥. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་ལུ་ ཐོབ་དབང་ཐོབ་ཡོད་པའི་མི་ངོ་གང་རུང་ཅིག་གིས་ ངེས་དགོས་ཆོག་
ཐམ་ཞུ་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ལུ་ཞུ་ཡིག་སྤུལ་ཆོག།

༤༦. ངེས་དགོས་ཆོག་ཐམ་ཞུ་ནིའི་དོན་ལུ་ གཤམ་གསལ་གྱི་གནད་དོན་གཅིག་ ཡང་ན་ དེ་ལས་
ལྷག་སྟེ་ཚད་དགོང་ཡིན།

(༡) མི་མང་གི་མཐའ་དོན་བཙན་ཐབས་ཀྱི་དོན་ལུ་ ཉེན་སྲུང་འབད་བ། ཡང་ན།

- (2) it is necessary due to insufficient supply of the subject variety by the rights holder;
- (3) a high proportion of the plant variety offered for sale by the right holder in Bhutan is being imported and not produced in the country; or
- (4) the right holder is not prepared to grant a license on reasonable commercial terms.

Other requirements for Granting Compulsory License

47. The Competent National Authority shall act in compliance with the general laws and regulations in granting or refusing a compulsory license. In particular, the Competent National Authority shall:

- (1) provide opportunity to the right holder to be heard and to respond to all assertions of the applicant of the compulsory license;
- (2) consult the interest groups and national professional organizations in the field concerned before granting or refusing a compulsory license.

48. Any appeal against the decision of the Competent National Authority to grant or refuse a compulsory license, or on the amount of equitable remuneration thereof, shall be brought before a court of law.

Derogation from Exceptions

49. Any private contracts that impose restrictions on the use of the material of the variety, or parts thereof, in contravention to the exceptions set out in sections 41 and 42 of this Act shall be unenforceable.

- (༡) ཐོབ་དབང་འཆང་མི་དེ་གིས་ རིགས་སྣ་དེ་ མཁོ་སྤྱོད་ལངས་སྤེ་བཀའ་སྤེལ་འབད་མ་
ཚུགས་པ།
- (༢) ཐོབ་དབང་འཆང་མི་དེ་གིས་ སྤྱོད་རིགས་སྣ་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ནང་ ཚོང་སྐྱར་
གྱི་དོན་ལུ་མང་ཤོས་ཅིག་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་བཟོ་བཏོན་མ་འབད་བར་ ཕྱི་ལས་ནང་
འབྲེན་འཐབ་པ།
- (༣) ཐོབ་དབང་འཆང་མི་དེ་གིས་ འོས་འཚམས་ལྡན་པའི་ཚོང་སྐྱར་གྱི་གོང་ཚད་ལྟར་དུ་ ཚོག་
ཐམ་སྤྱོད་མ་བཏུབ་པ།

ངེས་དགོས་ཚོག་ཐམ་གནང་ནི་དེ་དོན་ལུ་དགོས་མཁོ་གཞན།

༧༧. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ ངེས་དགོས་ཚོག་ཐམ་གནང་མ་ད་ ཡང་ན་ མ་གནང་
བར་བཞག་ནི་ཚུ་ཡང་ སྤྱིར་བཏང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཅའ་ཡིག་ཚུ་དང་འབྲེལ་དགོཔ་པའི་
ཁར་ དམིགས་བསལ་གྱིས།
- (༡) ཐོབ་དབང་འཆང་མི་དེ་ལུ་ ངེས་དགོས་ཚོག་ཐམ་ཁུ་བ་པའི་གསལ་བསྐྱགས་ཚུ་ལུ་ ལན་
གསལ་བཀོད་ནི་གོ་སྐབས་སྤྱོད་དགོ།
- (༢) ངེས་དགོས་ཚོག་ཐམ་གནང་མ་ད་ ཡང་ན་ མ་གནང་བའི་སྤྱོད་ལས་ ཁེ་རྒྱུད་ཡོད་མི་
སྤེ་ཚན་དང་ གནད་དོན་དང་འབྲེལ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཁྱད་རིག་ཚོགས་སྤེ་ཚུ་དང་ཅིག་
ཁར་གྲོས་བསྐྱར་འབད་དགོ།

༧༨. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ཚོག་ཐམ་གནང་ནི་ ཡང་ན་ མ་གནང་པར་བཞག་ནི་
ཡང་ན་ སྤྱོད་ལས་ཁེ་རྒྱུད་གི་གྲོས་ཚད་ཁུར་ ཁེ་རྒྱུད་མ་བཏུབ་ཆེ་ ཁྲིམས་ཀྱི་འདུན་ས་ལུ་མཐོ་
གཏུགས་ཁུ་ཚོག།

ཡངས་ཆག་ལས་འགལ་བ།

༧༩. སྐར་གྱི་འགན་ཡིག་ཚུ་ནང་ རིགས་སྣ་དངོས་པོ་ ཡང་ན་ དེའི་ཆ་ཤས་སྤྱོད་ནི་ཚུ་ བཅའ་ཁྲིམས་
འདི་དེ་དོན་ཚན་ ༧༡ པ་དང་ ༧༢ པའི་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་ ཡངས་ཆག་ལས་འགལ་བའི་
བཀག་དམ་འབད་བ་ཅིན་ བསྐྱར་སྤྱོད་འབད་མི་ཚོག།

Application for Protection

50. A person may file an application for a plant variety right under this Act and the procedures of application shall be prescribed in the Rules.

Examination

51. Under the supervision of the Competent National Authority, the variety shall be examined based on the results obtained by the applicant as prescribed in the Rules.

Denomination

52. The denomination of a protected variety shall be its generic designation in a way that the variety may be identified. The denomination may consist of any suitable word, combination of words, combination of words and figures or combination of letters and figures, provided that the denomination allows the variety to be identified.

Interface with Seed Certification System

53. The rights conferred under this Act shall be separate from the measures taken by the Royal Government of Bhutan to regulate the production, certification and marketing of material of plant varieties or the importing or exporting of such material.

སྤྱད་སྟེན་གྱི་དོན་ལུ་ཁྱུ་ཡིག།

༥༠. མི་ངོམ་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོ་འོག་ལུ་ སྤྱེ་ཤིང་རིགས་སྤྱི་ཐོབ་དབང་ལུ་ ཁྱུ་ཡིག་ཕུལ་
ཆོག་པ་དང་ ཁྱུ་ཡིག་ཕུལ་ཐངས་གྱི་བྱ་སྟོན་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དགོ།

བརྟག་ཞིབ།

༥༡. བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་ཡོད་མི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཁྱུ་ཡིག་ཕུལ་མི་གིས་ཐོབ་ཡོད་པའི་གྲུབ་
འབྲས་ཚུ་ལུ་ གཞི་བཞག་སྟེ་རིགས་སྤྱི་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ ལྷ་རྟོག་
ཐོག་ལུ་བརྟག་ཞིབ་འབད་དགོ།

མིང་བཏགས།

༥༢. སྤྱད་སྟེན་རིགས་སྤྱི་ཅིག་གི་མིང་ཏགས་དེ་ རིགས་སྤྱི་དེའི་ངོས་འཛིན་ལུ་ འོས་འབབ་ཡོད་པའི་
རིགས་རྒྱུད་ངོས་འཛིན་ཅན་དགོ། རིགས་རྒྱུད་ངོས་འཛིན་ཅན་གྱི་མིང་བཏགས་དེ་ཡང་རིགས་སྤྱི་
ངོས་འཛིན་འབད་ནི་ལུ་ འོས་འབབ་ལྡན་པའི་ མིང་ཆོག་དང་མིང་ཆོག་མཉམ་སྦྱར་ མིང་ཆོག་
དང་ཨང་གཟུགས་མཉམ་སྦྱར་ ཡང་ན་ ཡིག་གཟུགས་དང་ཨང་གཟུགས་མཉམ་སྦྱར་ གང་རུང་
བཏགས་ཆོག།

སོན་རིགས་ལག་ཁྱེར་ལམ་ལུགས་གྱི་འབྲེལ་མཚམས།

༥༣. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ ཐོབ་དབང་སྟོན་མི་དེ་ འབྲུག་རྒྱལ་གཞུང་གིས་སྤྱེ་ཤིང་རིགས་
སྤྱི་དངོས་པོ་ཚུ་བཟོ་བཏོན་དང་ལག་ཁྱེར་སྟོན་ལུགས་ དེ་ལས་ ཆོང་འབྲེལ་འཐབ་ནི་ ཡང་
ན་ སྤྱེ་ཤིང་རིགས་སྤྱི་དངོས་པོ་ནང་འབྲེན་འཐབ་ནི་ ཡང་ན་ ཕྱིར་ཆོང་འཐབ་ནིའི་ཐབས་ལམ་
སྒྲིགས་ཏེ་ཡོད་མི་ཚུ་ལས་སོ་སོར་འོང་དགོ་པ་ཨིན།

Interface with Patent Law

54. Notwithstanding any patent rights restricting the use of material of the variety or parts thereof, the exceptions as set out in sections 41 and 42 of this Act shall apply.

Nullity of Breeder's Right

55. The Competent National Authority shall declare a breeder's right null and void when it is established that:
- (1) the conditions laid down in sections 29 to 34 of this Act are not complied with at the time of the grant of the breeder's right; or
 - (2) the breeder's right has been granted to a person who is not entitled to it.

Cancellation of Breeder's Right

56. The Competent National Authority may cancel a breeder's right, if the conditions laid down in sections 29 to 34 of this Act are no longer fulfilled.
57. The Competent National Authority may cancel a breeder's right granted, if the breeder within a prescribed period fails to:
- (1) provide the Competent National Authority with the information, documents or material deemed necessary for verifying the maintenance of the variety;
 - (2) pay such fees as may be payable to keep the right in force; or

དཔེ་གསར་ཁྲིམས་དབང་གི་འབྲེལ་མཚམས།

༥༤. དངོས་པོའི་རིགས་སྣ་ཚུ་ ཡང་ན་ དེའི་ཆ་ཤས་ཚུ་སྟོན་ནིའི་ཐད་ཁར་ དཔེ་གསར་བདག་དབང་གི་
བཀག་དམ་ལུ་མ་ལྟོས་པར་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༤༡ པ་ལས་ ༤༩ པའི་ནང་བཀོད་
དེ་ཡོད་མི་ཡངས་ཆག་དང་འབྲེལ་དགོ།

རིགས་སྤེལ་མི་ཚུ་གི་ཐོབ་དབང་ཆ་གནས་མེད་པ།

༥༥. གཤམ་གསལ་དོན་ཚན་ཚུ་གི་བདེན་ཁུངས་བཀའ་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་
རིགས་སྤེལ་མིའི་ཐོབ་དབང་ཚུ་ རུས་མེད་དང་བདེན་སྟོང་སྤྲེ་གསལ་བསྐྱགས་འབད་དགོ།

(༡) རིགས་སྤེལ་མི་གི་ཐོབ་དབང་སྟོན་པའི་སྐབས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༩༩ པ་
ལས་ ༩༤ པ་ཚུའི་ནང་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་གནད་དོན་ཚུ་དང་མ་འབྲེལ་བར་ཡོད་པ། ཡང་ན།

(༢) རིགས་སྤེལ་མི་གི་ཐོབ་ལམ་མེད་པའི་མི་ཅིག་ལུ་ཐོབ་དབང་སྟོན་དེ་ཡོད་པ།

རིགས་སྤེལ་མི་གི་དབང་ཆ་མེད་གཏང་བ།

༥༦. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༩༩ པ་ལས་ ༩༤ པའི་ནང་ འཁོད་དེ་ཡོད་མི་ གནས་ཚིག་ཚུ་
མ་འབྲུབ་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རིགས་སྤེལ་མི་གི་ཐོབ་དབང་ཚུ་མེད་
གཏང་ཆོག།

༥༧. རིགས་སྤེལ་མི་གིས་ ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་དུས་ཡུན་ནང་ གཤམ་གསལ་གྱི་ལས་སྣ་ཚུ་འབྲུབ་ནི་
ལས་ འབྲུས་ཤོར་འབྱུང་པ་ཅིན་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རིགས་སྤེལ་མི་ལུ་
གནད་སྟེ་ཡོད་པའི་ཐོབ་དབང་ཆ་མེད་གཏང་ཆོག།

(༡) རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རིགས་སྣ་ཚུ་སྟོན་བདེན་དཔྱད་ཀྱི་དོན་ལུ་
བན་དོན་གནས་ཚུལ་ཡིག་ཆ་ཡང་ན་ དགོས་མཁོ་བའི་དངོས་པོ་ཚུ་ཕུལ་དགོ། ཡང་ན།

(༢) ཐོབ་དབང་ལག་ལེན་སྟོན་ཐབས་ལུ་ སླ་ཆ་ཚུ་སྟོན་དགོ།

- (3) propose another suitable denomination, where the denomination of the variety is cancelled after the grant of the rights.

CHAPTER 5

ACCESS TO GENETIC RESOURCES

Access to Genetic Resources

58. Access to genetic resources shall be obtained through one of the following procedures:
 - (1) Scoping Agreement;
 - (2) Access and Benefit Sharing Agreement;
 - (3) Material Transfer Agreement; or
 - (4) Standard Material Transfer Agreement.

Access Proposal

59. A user shall submit to the National Focal Point an access proposal for access to genetic resources in the format prescribed in the Rules along with a processing fee wherever applicable.
60. The National Focal Point shall assess the access proposal against the criteria set out in the Rules and inform the user in writing of the decision taken as per the time stipulated in the Rules.

- (༣) ཐོབ་དབང་ཐོབ་པའི་ཤུལ་ལས་ རིགས་སྤྱི་མིང་བཏགས་ཏེ་ ཆ་མེད་བཏང་བའི་ཤུལ་
མར་ག་ སོ་སྦྱང་འཐབ་མི་དེ་གིས་འོས་འབབ་ཅན་གྱི་མིང་བཏགས་གཞན་ཅིག་གྲོས་འཆར་
ལུལ་དགོ།

ལེའུ་ ༥ པ།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།

༥༥. རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ནི་འདི་ གཤམ་གསལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ཤིམ་པ་ཚུ་གི་གཤམ་
ལས་ གང་རུང་གཅིག་བརྒྱད་དེ་ ལེན་དགོ།
- (༡) སྤོན་དབྱང་གན་རྒྱའི་ཐོག། ཡང་ན།
- (༢) ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱའི་ཐོག།
- (༣) རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གྱི་གན་རྒྱའི་ཐོག།
- (༤) གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གན་རྒྱའི་ཐོག།

ཐོབ་སྤྱོད་གྲོས་འཆར།

༥༧. སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་བཀོད་སྤྱི་གས་ལྟར་དུ་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་
ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་གྱི་གྲོས་འཆར་དང་གཅིག་ཁར་ དགོས་མཁོ་དང་འབྲེལ་བྱ་ཤིམ་གྱི་འཕྲུལ་དང་
སྒྲགས་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ལུ་ལུལ་དགོ།
༥༨. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ བཅའ་ཡིག་ནང་གི་ཆད་གཞི་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཐོབ་སྤྱོད་གྲོས་
འཆར་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོཔ་དང་ དེའི་གྲོས་ཆོད་འདི་ཡང་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་
དུས་ལུ་ནང་འཁོད་ སྤྱོད་མི་འདི་ལུ་ ཡིག་ཐོག་བཅད་དོན་སྤྱོད་དགོ།

61. The National Focal Point shall determine the conditions of access based on the access proposal and intended use of the genetic resources as prescribed in the Rules.
62. An access proposal is the basis for negotiation of either a Scoping Agreement or an Access and Benefit Sharing Agreement.
63. The Competent National Authority shall have the final authority to approve or reject an access proposal to genetic resources based on the recommendation of National Focal Point.
64. The National Focal Point may submit request for exemptions from procedural requirements or a fee waiver under this Act to the Competent National Authority where the access to genetic resources is driven by national priorities and programmes.
65. The Competent National Authority shall, for the purpose of section 64 of this Act, render its decision based on the degree of benefit that may accrue to the nation in general and a community in particular.

Prior Informed Consent

66. The National Focal Point shall before entering into Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement seek prior informed consent of the providers of genetic resources or holders of associated traditional knowledge as prescribed in the Rules.

༤༡. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ ལུ་ཡིག་དང་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ལག་ལེན་འཐབ་ནི་གི་
དམིགས་པ་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཚུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་
དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་དགོ།

༤༢. ཐོབ་སྤྱོད་གྲོས་འཆར་འདི་ སྔན་དཔུང་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་
གང་རུང་ཅིག་ མཐུན་སྦྲིག་འབད་ནི་གི་གཞི་ཨིན།

༤༣. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཀྱང་གཞི་བཞག་ཐོག་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་
གི་ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་གནང་བ་གནང་ནི་ ཡང་ན་ མ་གནང་ནི་འཐབ་དཔུང་གྱི་དབང་ཚད་འདི་ རྒྱལ་
ཡོངས་ཆད་ལཱ་དབང་འཛིན་ལུ་ཡོད།

༤༤. རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ཐོབ་སྤྱོད་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་གཙོ་རིམ་དང་ལས་རིམ་ལུ་འཁྲིལ་དགོ་ཆེ་
རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་ལུ་ བཀོད་དེ་ཡོད་པའི་བྱ་སྤྱི་རིམ་
པ་རྩེ་དགོས་མཁོ་ལས་ཡངས་ཆག་ ཡང་ན་འཐུས་དགོངས་ཡངས་ཀྱི་ལུ་བ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཆད་
ལཱ་དབང་འཛིན་ལུ་ཕུལ་དགོ།

༤༥. རྒྱལ་ཡོངས་ཆད་ལཱ་དབང་འཛིན་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་ཆན་ ༤༤ པའི་དོན་ལུ་ སྤྱིར་
བཏང་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམིགས་བསལ་གྱི་མི་སྡེ་ལུ་ཁེ་ཕན་བྱུང་ཡོད་པའི་ཆད་གུ་གཞི་གཞག་སྟེ་
གྲོས་ཐག་གཅད་དགོ།

སྔ་གོང་བཟང་འཕྲོད་གནང་བ།

༤༦. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ སྔན་དཔུང་གི་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་
བཤའི་གན་རྒྱ་མ་བཟོ་བའི་ ཏེ་མ་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ རིགས་
རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་སྤྱོད་མི་ ཡང་ན་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་རྩེ་ སྔ་གོང་བཟང་འཕྲོད་གནང་བ་
ལེན་དགོ།

Relationship to Other Permits

67. A Scoping Agreement, Access and Benefit Sharing Agreement, Material Transfer Agreement, or Standard Material Transfer Agreement is not a substitute for other permits or clearance required for collection of genetic resources under the relevant laws in force.
68. If a user requires a permit or clearance from other agencies, the National Focal Point may assist the user to obtain such permit before execution of a contract.
69. The National Focal Point shall, at any stage of access, determine whether there is a need to carry out resource sustainability assessment for access to genetic resources.
70. The concerned user shall bear the cost for conducting resource sustainability assessment under section 69 of this Act.

Scoping Agreement and Access and Benefit Sharing Agreement

General Procedure

71. A user obtaining access to genetic resources for commercial utilization including commercial research shall enter either directly into Access and Benefit Sharing Agreement or a Scoping Agreement followed by Access and Benefit Sharing Agreement.
72. The National Focal Point on behalf of the providers of genetic resources shall, subject to approval of the access proposal by the Competent National Authority, negotiate a Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement with the user.

ཚག་ཐམ་གཞན་དང་འབྲེལ་བ།

༤༡. སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་
གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གན་རྒྱ་གིས་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་ཁྲབ་དབང་ཡོད་པའི་ཁྲིམས་གཞན་
གྱི་མངའ་འོག་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་ བསྐྱེལ་གི་དོན་ལུ་མཁོ་བའི་ཚག་ཐམ་གཞན་གྱི་
ཚབ་སྤེལ་བཏུབ།
༤༢. གལ་སྲིད་ སྤྱོད་མི་ཅིག་ལུ་ ལས་སྡེ་གཞན་ལས་ཚག་ཐམ་ ཡང་ན་ ཉམས་མེད་གྱི་གནང་བ་
དགོ་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱ་ཆ་ཅན་གྱིས་ གན་འཛིན་མ་བཟོ་བའི་ཉེ་མ་སྤྱོད་མི་འདི་ལུ་ དེ་
ལུགས་གྱི་ཚག་ཐམ་ལེན་ནི་ལུ་གོགས་རམ་འབད་ཆོག།
༤༣. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱ་ཆ་ཅན་གྱིས་ ཐོབ་སྤྱོད་གྱི་གོ་རིམ་གང་རུང་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་
ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ནི་དོན་ལུ་ཐོན་ཁུངས་ཡུན་བརྟན་གྱི་དབྱེ་ཞིབ་འབད་དགོཔ་ཡོད་མེད་གཏན་འཁེལ་
བཟོ་དགོ།
༥༠. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དོན་ཚན་ ༤༧ པའི་འོག་ལུ་ ཐོན་ཁུངས་ཡུན་བརྟན་གྱི་དབྱེ་ཞིབ་འབད་བའི་
འགྲོ་སྤང་འདི་ འབྲེལ་ཡོད་སྤྱོད་མི་འདི་གིས་འབག་དགོ།

སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་དང་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ།

སྤྱིར་བཏང་བྱ་རིམ།

༥༡. སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྒྱ་ ཚོང་འབྲེལ་བརྩིས་ཏེ་ ཚོང་འབྲེལ་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་
དོན་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་ལེན་སྐབས་ ཐང་ཀར་དུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་
སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་བཟོ་བའི་ཤུལ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་དགོ།
༥༢. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱ་ཆ་ཅན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་དང་འཁྲིལ་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་སྤྱོད་མི་ཚུ་འོངས་ལས་སྤེལ་ སྤྱོད་མི་དང་ཅིག་ཁར་སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་
ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ མཐུན་སྦྲིག་འབད་དགོ།

73. The National Focal Point shall, upon completion of the negotiation, submit the outcome to the Competent National Authority for approval.
74. The Competent National Authority may recommend changes to a Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement before its approval.
75. If the user does not agree to the changes recommended by the Competent National Authority under section 74 of this Act, the National Focal Point may further negotiate with the user.
76. The provider of genetic resources shall subject to the approval of the negotiated terms by the Competent National Authority, execute a Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement with the user in the presence of the National Focal Point.

Scoping Agreement

77. A user may obtain a Scoping Agreement for initial exploratory phase of research, and development with the aim of establishing commercial research potential.
78. A Scoping Agreement shall either be a standard contract as may be prescribed in the Rules, or a negotiated contract.
79. The existence of a Scoping Agreement shall not bind the National Focal Point to enter into an Access and Benefit Sharing Agreement.
80. A Scoping Agreement shall be conditional on the payment of a processing fee and a commitment fee as prescribed in the Rules which is non-refundable.

- ཡ༣. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ མཐུན་སྦྲིག་འབད་ཚར་བའི་རྩིས་སུ་ གྲུབ་འབྲས་ཆ་འཛིན་པ་
འབད་ནི་གི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་ལུ་སྤུལ་དགོ།
- ཡ༤. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་ཕན་བཟོ་
བཤའི་གན་རྒྱ་ གནང་བ་མ་གནང་མིའི་རྟེ་མ་ བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གྲོས་འདེབས་གནང་ཆོག།
- ཡ༥. གཤམ་སྤྱི་ སྦྱོང་མི་འདི་གིས་བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་ དོན་ཚན་ ཡ༤ པའི་འོག་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་
ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་བསྐྱར་བཅོས་ཀྱི་གྲོས་འདེབས་གནང་མི་ལུ་ ཁས་མ་ལེན་པ་ཅིན་ རྒྱལ་
ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་སྦྱོང་མི་དང་གཅིག་ཁར་ སྤར་ཡང་མཐུན་སྦྲིག་འབད་ཆོག།
- ཡ༦. རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་སྦྱོང་མི་ཅིག་གིས་ མཐུན་སྦྲིག་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ཁ་ཆིག་རྒྱ་ རྒྱལ་ཡོངས་
ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་དང་འཁྲིལ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ངོ་འཛུམས་ཐོག་
སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་ཕན་བཟོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་དགོ།

སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་

- ཡ༧. སྦྱོང་མི་ཅིག་གིས་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཞིབ་འཕྲིལ་འོས་འབབ་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་དོན་ལུ་ ཞིབ་
འཕྲིལ་དང་གོང་འཕེལ་གྱི་འགོ་ཐོག་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་གོ་རིམ་དོན་ལུ་ སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་བཟོ་ཆོག།
- ཡ༨. སྔོན་དཔུང་གྱི་གན་རྒྱ་འདི་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ གནས་ཚད་ཅན་གྱི་གན་
འཛིན་ཡང་ན་ མཐུན་སྦྲིག་འབད་ཡོད་པའི་གན་འཛིན་གང་རུང་ཅིག་དགོ།
- ཡ༩. སྔོན་དཔུང་གྱི་གན་རྒྱ་ཡོད་པ་ཙམ་ཅིག་གི་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་འདི་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་
ཕན་བཟོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ནི་ལུ་འཁྲིལ་དགོཔ་མེད།
༡༠. སྔོན་དཔུང་གན་རྒྱ་བཟོ་ནི་འདི་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་ ལོག་སྦྱོང་མ་དགོ་པའི་
བྱ་རིམ་གྱི་འཇུག་དང་ འགན་ལེན་གྱི་འཇུག་རྒྱ་དང་འཁྲིལ་དགོ།

81. A user shall not transfer research results or accessed genetic resources to a third party without the prior written approval of the Competent National Authority.
82. If a user transfers research results or accessed genetic resources to a third party for product development and commercial utilization, the third party shall put forward an access proposal for negotiating an Access and Benefit Sharing Agreement.
83. A user not intending to enter into Access and Benefit Sharing Agreement shall surrender accessed genetic resources, research results, and related information to the National Focal Point as determined in the Scoping Agreement.
84. The National Focal Point shall have ownership over the research results, accessed genetic resources, and relevant information surrendered under section 83 of this Act.

Access and Benefit Sharing Agreement

85. Access and Benefit Sharing Agreement is based on mutually agreed terms and include fair and equitable sharing of benefits as per the conditions set in Chapter 7 of this Act.
86. Notwithstanding anything contained in section 77 of this Act, a user may directly enter into an Access and Benefit Sharing Agreement without entering into Scoping Agreement, where the National Focal Point and the user considers it appropriate.

༡༧. སྤྱད་མི་ཅིག་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ སྲ་གོང་གི་ཡིག་ཐོག་གནང་བ་མེད་པར་
ཞིབ་འཇོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱད་འབད་ཚར་མི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ ཅ་
ཕན་གཞན་ལུ་སྤྱད་མི་ཚོགས།

༡༨. གཤམ་སྤྱད་སྤྱད་མི་ཅིག་གིས་ ཞིབ་འཇོལ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ཚུ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱད་འབད་ཚར་མི་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ ཅ་ཕན་གཞན་མི་ཅིག་ལུ་ ཐོན་སྤྱད་གོང་འཕེལ་དང་ ཚོང་འབྲེལ་
བགོལ་སྤྱད་གྱི་དོན་ལུ་སྤྱད་ཆེ་ ཅ་ཕན་དེ་གིས་ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་མཐུན་
སྒྲིག་འབད་ནི་དོན་ལུ་ ཐོབ་སྤྱད་གྲོས་འཆར་བཙུགས་དགོ།

༡༩. སྤྱད་མི་ཅིག་གིས་ ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ནི་སྒོ་འདོད་མེད་ཆེ་ ཐོབ་སྤྱད་
འབད་ཚར་མི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་དང་ ཞིབ་འཇོལ་གྲུབ་འབྲས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་
བད་དོན་ཚུ་ སྤོན་དཔུང་གན་རྒྱ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་ལུ་ཕྱིས་སྤྱད་དགོ།

༢༠. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དོན་ཚན་ ༡༩ པའི་འོག་ལུ་ བཙུན་སྤྱད་དེ་ཡོད་པའི་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་གྲུབ་
འབྲས་ཚུ་དང་ ཐོབ་སྤྱད་འབད་ཚར་མི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ དེ་ལས་ འབྲེལ་ཡོད་བད་དོན་
ཚུ་གི་བདག་དབང་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་ལུ་ཡོད།

ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ།

༢༡. ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་འདི་ རྩོགས་མཐུན་གྱི་སྒོ་ལས་ཁ་འཆམ་པའི་ཁ་ཚོག་
གྲུར་གཞི་བཞག་ཡོད་པ་ལས་ ལེ་ལུ་ ༡ པར་འཁོད་དེ་ཡོད་མི་ཆ་རྒྱུན་ལྟར་ ཁེ་ཕན་ཚུ་འདྲ་མཉམ་
དང་སྤྱི་སྟོམས་ཐོག་ བགོ་བཤའ་སྤྱད་དགོ།

༢༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དོན་ཚན་ ༡༡ ལུ་མ་གྲོས་པར་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་དང་སྤྱད་མི་
ཅིག་གིས་ འོས་འབབ་མཐོང་ཆེ་ སྤྱད་མི་འདི་གིས་ སྤོན་དཔུང་གན་རྒྱ་མ་བཟོ་བར་ ཐང་ཀར་
ཏུ་ ཐོབ་སྤྱད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཆོག།

87. An Access and Benefit sharing Agreement sets out the terms and conditions for access to and utilization of genetic resources or access to and utilization of associated traditional knowledge for research or commercial purposes.
88. An Access and Benefit Sharing Agreement shall be conditional on the payment of a processing fee and a commitment fee as prescribed in the Rules which is non-refundable.
- Provided that the commitment fee shall not be payable, if the payment has been made at the scoping phase.

Certificate of Compliance

89. The Competent National Authority shall issue certificate of compliance to the user upon execution of a Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement.
90. A certificate of compliance serves as evidence that the genetic resources or associated traditional knowledge have been accessed in accordance with the provisions of this Act.

Material Transfer Agreement

91. A Material Transfer Agreement is a contract to ensure facilitated transfer of genetic resources.
92. A user may, subject to the approval of the Competent National Authority, obtain Material Transfer Agreement for any of the following purposes:
- (1) specific academic research by a student without commercial intent for the purpose of obtaining academic degree;

༡༢. ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་གི་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་བཀོལ་
སྤྱོད་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ལུ་ཞིབ་
འཆོལ་ ཡང་ན་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ཁ་ཆིག་དང་གནས་ཆིག་ཚུ་བཀོད་པ་ཨིན།

༡༣. ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ནི་འདི་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་དེ་ཡོད་མི་
ལོག་སྤྱོད་མ་དགོ་པའི་བྱ་རིམ་གྱི་འཇུག་དང་ འགན་ལེན་གྱི་འཇུག་ཚུ་དང་འབྲེལ་དགོ།

ཨིན་རུང་སྤོན་དཔྱད་གོ་རིམ་སྐབས་ འགན་ལེན་གྱི་འཇུག་སྤྱོད་ཡོད་ཆེ་ འཇུག་ལོག་སྤྱོད་མིན་
དགོ།

གནས་པའི་ལག་ཁྱེར།

༡༤. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ སྤོན་དཔྱད་ཀྱི་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་
བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཆར་བའི་ཤུལ་ལུ་ སྤྱོད་མི་འདི་ལུ་གནས་པའི་ལག་ཁྱེར་སྤྱོད་དགོ།

༡༥. གནས་པའི་ལག་ཁྱེར་འདི་གི་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་
ཤེས་ཡོན་ཚུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་གོང་ས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཡོད་པའི་སྐབ་
བྱེད་བཏུབ།

རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་གན་རྒྱ།

༡༦. རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་ཀྱི་གན་རྒྱ་འདི་ རིགས་རྒྱུ་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་མ་ད་ ལྷན་ཐབས་
འབད་དགོ་པ་ངེས་བརྟན་བཟོ་ནིའི་གན་འཛིན་ཨིན།

༡༧. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གན་ང་བ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་ གཤམ་འཁོད་
གནད་དོན་ཚུ་གི་དོན་ལས་ རྒྱ་ཆ་སྤོ་བཤུད་ཀྱི་གན་རྒྱ་བཟོ་ཆོག།

(༡) སྤོབ་ཕུག་ཅིག་གིས་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་དམིགས་པ་མེད་པར་ སྤོབ་རིག་གི་གཙུག་ལག་ཤེས་
ཆད་ཀྱི་དོན་ལུ་ དམིགས་གསལ་སྤོབ་རིག་གི་ཞིབ་འཆོལ་འབད་མི། ཡང་ན།

- (2) exchange of samples between national and international institutions for research without commercial intent;
- (3) sample testing for specific purposes as determined by the National Focal Point and approved by the Competent National Authority; or
- (4) such other cases as may be determined by the Competent National Authority.

93. The National Focal Point shall determine whether a user qualifies for a Material Transfer Agreement under section 92 of this Act.

Access to Plant Genetic Resources for Food and Agriculture

94. Access to duly registered ex-situ collections of Plant Genetic Resources for Food and Agriculture under Annex-1 of the International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture specifically for food and feed purposes shall be in accordance with the terms and conditions of the Multilateral System of Access and Benefit-sharing of the Treaty.

Provided that the Competent National Authority has declared the Plant Genetic Resources for Food and Agriculture to be in the public domain and under the management and control of the Government.

(༡) རྒྱལ་ཡོངས་གཙུག་སྡེ་ཚུའི་བར་ན་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་གཙུག་སྡེ་ཚུའི་བར་ན་
དེལས་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དམིགས་པ་མེད་པའི་ཞིབ་འཛེལ་གྱི་དོན་ལུ་ དཔེ་ཚད་བརྗེ་སོང་
འབད་མི།

(༢) དམིགས་གསལ་གནད་དོན་གྱི་དོན་ལུ་ དཔེ་ཚད་བརྟག་དཔྱད་འབད་ནིའི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་
ཡོངས་གྱི་རོཨ་བ་གཙུ་ཅན་གྱི་ གྲོས་ཐག་ཚད་དེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་
གནང་བ་གྲུབ་མི།

(༣) རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཡོད་པའི་དེ་བསྟན་གྱི་གནད་
དོན་གཞན་ཚུ།

༡༣. རྒྱལ་ཡོངས་གྱི་རོཨ་བ་གཙུ་ཅན་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༢ པའི་འོག་ལུ་ སྤྱོད་
མི་ཅིག་ལུ་ རྒྱ་ཆ་སྤྱོད་བཟུང་གྱི་གན་རྒྱའི་དོན་ལུ་ ལྷན་ཆོས་ཚུ་ཚང་ག་མི་ཚང་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་
དགོ།

བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྤྲོ་ཤིང་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད།

༡༤. རྒྱལ་སྤྱི་བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་གྱི་སྤྲོ་ཤིང་ ཆིངས་ཡིག་གི་བྱར་
སྒྲགས་ ༡ པའི་ནང་ རྒྱལ་མཐུན་ཐོ་བཀོད་གྲུབ་པའི་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ལས་མེན་མི་
དམིགས་གསལ་དུ་ བཟའ་འཐུང་དང་ཆག་གི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་བསྐྱེད་ལེན་ ཐོབ་
སྤྱོད་འབད་དགོ་པ་ཅིན་ རྒྱལ་ཁབ་ཕྱོགས་མང་གི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་ལམ་ལུགས་
ཆིངས་ཡིག་ནང་གི་ ཁ་ཆོག་དང་གནས་ཆོག་ཚུ་དང་འཁྲེལ་དགོ།

ཨིན་རུང་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྤྲོ་ཤིང་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ མི་མང་མང་འོག་དང་ གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་དམ་འཛིན་འོག་ལུ་
ཨིན་པའི་ གསལ་སྒྲགས་འབད་འབདཱ་ཅིག་དགོ།

95. The Competent National Authority shall categorize Plant Genetic Resources for Food and Agriculture that are in the public domain and under the management and control of the Government.
96. If there is a reasonable ground to believe that a sample will be used for non-food or non-feed purposes, the National Focal Point may determine access to such plant genetic resources subject to Access and Benefit Sharing requirements provided in this Act.
97. Plant genetic resources for food and agriculture that are held by a public collection in Bhutan or outside and not explicitly declared to be in the public domain are not covered by the Multilateral System of Access and Benefit-sharing and shall be dealt in accordance with Access and Benefit Sharing requirements.

Standard Material Transfer Agreement

98. A Standard Material Transfer Agreement is a standard contract to ensure access to plant genetic resources for food and agriculture under Multilateral System of Access and Benefit Sharing of the Treaty.

Sample Transfer Certificate

99. A sample transfer certificate as provided in the Rules shall be issued by the National Focal Point to facilitate transfer of samples of genetic material under a Scoping Agreement, Access and Benefit Sharing Agreement or Material Transfer Agreement or Standard Material Transfer Agreement.

༩༥. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ མི་མང་མངའ་འོག་ལུ་དང་ གཞུང་གི་འཛིན་སྐྱོང་དང་
དམ་འཛིན་འོག་ལུ་ཡོད་པའི་ བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྡེ་ཤིང་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་རྩ་ རིགས་དབྱེ་སྟེ་བཞག་དགོ།

༩༦. གཤམ་སྤེད་ དཔེ་ཚད་ཅིག་ བཟའ་འཐུང་ ཡང་ན་ ཆག་གི་དོན་ལུ་མིན་པའི་གནད་དོན་ལུ་ལག་
ལེན་འཐབ་ནི་ཨིན་པའི་དོགས་པ་འཆར་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱུ་ཆ་ཅན་གྱིས་ དེ་ལུགས་གྱི་
སྡེ་ཤིང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྩའི་ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐད་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་ནང་འཁོད་དེ་ཡོད་པའི་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་དགོས་མཁོ་དང་འཁྲིལ་དགོ་པ་སྟེ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཆོག།

༩༧. བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྡེ་ཤིང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྩ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་
གང་རུང་ལུ་ མི་མང་བསྐྱེད་ལེན་ནང་ཡོད་མི་ དེ་ལས་ མི་མང་མངའ་འོག་ནང་འཁོད་ གསལ་ཏྲོག་
ཏོ་སྟེ་གསལ་བསྐྱགས་མ་འབད་མི་རྩ་ རྒྱལ་ཁབ་ཕྱོགས་མང་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་
ལམ་ལུགས་གྱི་མ་ཁུབ་ནི་དང་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་དགོས་མཁོ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ལག་
ལེན་འཐབ་དགོ།

གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ།

༩༨. གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱ་འདི་ རྒྱལ་ཁབ་ཕྱོགས་མང་གི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་
བགོ་བཤའི་ལམ་ལུགས་ཆེད་སྡེ་ཤིང་གི་འོག་ལུ་ བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་གྱི་དོན་ལུ་ སྡེ་ཤིང་གི་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་རྩ་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དེས་བརྟན་བཟོ་ནིའི་ གནས་ཚད་ཅན་གྱི་གན་འཛིན་ཨིན།

དཔེ་ཚད་སྤྱོད་ཀྱི་ལག་ཁྲེར།

༩༩. རྒྱལ་ཡོངས་རྒྱུ་ཆ་ཅན་གྱིས་སྡེ་ཤིང་དབྱེད་གན་རྒྱ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་
ཡང་ན་ རྒྱ་ཆ་སྤྱོད་ཀྱི་གྱི་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ གནས་ཚད་ཅན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤྱོད་ཀྱི་གན་རྒྱའི་
འོག་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་གྱི་རྒྱ་ཆའི་དཔེ་ཚད་སྤྱོད་ལྷན་ཐབས་གྱི་དོན་ལུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་འཁོད་
དེ་ཡོད་པའི་ དཔེ་ཚད་སྤྱོད་ཀྱི་ལག་ཁྲེར་སྤྱོད་དགོ།

100. The sample transfer certificate shall indicate the place from where the sample is collected and the destination of the sample.

CHAPTER 6

ACCESS TO TRADITIONAL KNOWLEDGE ASSOCIATED WITH GENETIC RESOURCES

Documentation, Preservation, and Protection

101. The National Focal Point in order to ensure the continuity of the rich traditional knowledge associated with genetic resources shall, promote its documentation, preservation, and protection.
102. The National Focal Point shall, be the central coordinating agency for inventory, documentation and regulation of traditional knowledge associated with genetic resources.
- Provided that non-documentation of associated traditional knowledge shall not deprive the National Focal Point, local communities, or individuals holding the knowledge from entering into Access and Benefit Sharing Agreement.
103. The National Focal Point shall maintain a national database on traditional knowledge for documenting the information on traditional knowledge associated with genetic resources.
104. Any other national entity intending to inventory and document traditional knowledge associated with genetic resources shall require prior approval of the Competent National Authority on recommendation of the National focal Point.

༡༠༠. དཔེ་ཚད་སྤྱོད་བཟུང་གི་ལག་ཁྱུར་འདི་གིས་ དཔེ་ཚད་འདི་ས་གནས་ག་ཏེ་ལས་བསྟུ་ལེན་འབད་ཡི་ག་
དང་ དཔེ་ཚད་འདི་ ས་གནས་ག་ཏེ་ལུ་གཏང་མ་ཡིན་ན་སྟོན་དགོ།

ལེབ་ ༤ པ།

སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྤྱོད།

ཡིག་ཐོག་བཀོད་ནི་དང་ མི་ཉམས་རྒྱུན་སྦྱོར་ དེ་ལས་ ཉེན་སྲུང་།

༡༠༡. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་ འབྲུལ་ཆེ་བའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་
རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་རྒྱུན་མཐུད་པ་ཡོད་པ་སྤེལ་བཞུག་བཟོ་བཅས་ལུ་ དེའི་ཡིག་ཐོག་
བཀོད་ནི་དང་མི་ཉམས་རྒྱུན་སྦྱོར་ དེ་ལས་ ཉེན་སྲུང་ཡར་ཤུག་གཏང་དགོ།

༡༠༢. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་འདི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་ཚུ་གི་མཛོད་ཐོ་དང་ ཡིག་ཐོག་བཀོད་ནི་ དེ་ལས་ ཚད་འཛིན་གྱི་དོན་ལུ་ མཉམ་འབྲེལ་
གྱི་ལས་སྡེ་ལྟེ་བ་ཡིན།

ཡིན་རུང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ ཡིག་ཐོག་ལུ་ ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་མེད་ཆེ་
རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་དང་ ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་ ས་གནས་གི་མི་སྡེ་ ཡང་ན་ མི་ངོམ་ཚུ་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྤོལ་བཀོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ནང་ གྲལ་གཏོགས་འབད་ནིའི་ཐོབ་དབང་མེད་པ་བཟོ་མི་
ཆོག།

༡༠༣. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་ཚུ་འབད་དོན་ ཐོ་བཀོད་འབད་ནི་དོན་ལུ་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ རྒྱལ་ཡོངས་གནས་
སྤུད་གཞི་མཛོད་ཅིག་ རྒྱུན་སྦྱོར་འབད་དགོ།

༡༠༤. རྒྱལ་ཡོངས་གྱི་ལས་སྡེ་གཞན་གང་རུང་ཅིག་གིས་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བའི་རིགས་
རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་མཛོད་ཐོ་དང་ ཡིག་ཐོག་བཀོད་ནི་གི་རེ་འདོད་བསྐྱེད་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་
ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཐོག་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་གནང་བ་ལེན་དགོ།

105. The documentation of traditional knowledge associated with genetic resources shall be based on prior informed consent of the providers.
106. The National Focal Point shall ensure the protection of the rights of traditional knowledge holders and promote the utilisation and benefit sharing with the right holders.
107. Access to traditional knowledge associated with genetic resources for research and commercial utilization shall be regulated to promote fair and equitable sharing of benefits from its use.

Community Protocol

108. The National Focal Point shall support and promote communities to develop community protocols on traditional knowledge associated with genetic resources, if necessary.

Providers of Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

109. A community shall be the provider of traditional knowledge associated with genetic resources held within a community, unless an individual is recognised as the holder of the knowledge by that community.
110. If traditional knowledge associated with genetic resources is held by more than one community, the Competent National Authority upon the recommendation of the National Focal Point shall have the right to engage any of the communities as the providers of traditional knowledge.

༡༠༥. སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཡིག་ཐོག་ལུ་ཐོ་བཀོད་
འབདམ་ད་ ཤེས་ཡོན་སྟོན་མི་ཚུ་གི་ སྐ་གོང་བརྟེན་གནང་བ་དང་འབྲེལ་དགོ།

༡༠༦. རྒྱལ་ཡོངས་གྱི་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་ སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་ཚུ་གི་ ཐོབ་དབང་ཚུ་གི་ཉེན་
སྟོབ་ངེས་བརྟན་བཟོ་ནི་དང་ ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ཚུ་དང་ཅིག་ཁར་ བཀོལ་སྟོན་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་
བཤའ་ཡར་ཕྱག་གཏང་དགོ།

༡༠༧. སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཆོང་
འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོབ་སྟོན་འབད་ནི་འདི་ འབྲེལ་མཉམ་དང་སྤྱི་སྤྱོམས་ཐོག་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའ་
ཡར་ཕྱག་གཏང་ནི་དོན་ལུ་ཚད་འཛིན་འབད་དགོ།

མི་སྤྲེའི་བྱ་རིམ།

༡༠༨. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་ དགོས་མཁོ་འཐོན་ཆེ་ སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་
ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡར་ཕྱག་གཏང་ནི་ནང་ མི་སྤྲེའི་བྱ་རིམ་བཟོ་ནི་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་
འབད་དགོ།

སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་སྟོན་མི།

༡༠༩. མི་ངོམ་ཅིག་ སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་ཨིནམ་སྟེ་ མི་སྤྲེའི་གིས་ངོས་ལེན་འབད་དེ་ཡོད་
ན་མ་གཏོགས་ མི་སྤྲེའི་ཅིག་གི་ རང་འཁོད་ལུ་ཡོད་པའི་སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་སྟོན་མི་འདི་ མི་སྤྲེའི་
ཨིནམ་སྟེ་བཟུང་དགོ།

༡༡༠. གལ་སྲིད་ སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ གཅིག་ལས་
མང་བའི་མི་སྤྲེའི་གི་འཆང་སྟེ་ཡོད་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་
གཙུག་ཅན་གྱི་གྲོས་འདེབས་ཐོག་ མི་སྤྲེའི་གང་རུང་ཅིག་ སྐར་སྔོལ་ཤེས་ཡོན་སྟོན་མི་སྤྲེའི་ གལ་
གཏོགས་འབད་བཟུག་དགོ།

111. If no determination is made under sections 109 and 110 of this Act, the National Focal Point shall be deemed to be the provider of traditional knowledge.

Access to Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

112. A person seeking access to traditional knowledge shall submit an access proposal to the National Focal Point as per the format prescribed in the Rules.
113. Submission of access proposal for traditional knowledge associated with genetic resources shall comply with the procedures laid down under sections 59 to 65 of this Act.

Access and Benefit Sharing Agreement for Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

114. Access and Benefit Sharing Agreement for traditional Knowledge associated with genetic resources shall comply with procedures laid down under sections 71 to 76 and sections 85 to 88 of this Act.

CHAPTER 7

FAIR AND EQUITABLE SHARING OF BENEFITS

115. Fair and equitable sharing of benefits from commercial use of genetic resources shall be the key component of a Scoping Agreement or Access and Benefit Sharing Agreement.
116. Fair and equitable sharing of benefits from commercial use of traditional knowledge associated with genetic resources shall be the key component of an Access and Benefit Sharing Agreement.

༡༡༡ གཤམ་སྲིད་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༠༩ པ་དང་ ༡༡༠ པའི་འོག་ལུ་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་
མ་ཚུགས་ཆེ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་འདི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་སྦྱོང་མི་སྤྱི་བཙུགས་དགོ།

སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ཐོབ་སྦྱོང་།

༡༡༢. མི་ངོམ་ཅིག་གིས་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཐོབ་སྦྱོང་ལེན་ནིའི་དོན་ལུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་
མི་སྤྲིལ་བཀོད་ལྟར་ ཐོབ་སྦྱོང་གོས་འཆར་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་ལུ་སྤུལ་དགོ།

༡༡༣. སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ ཐོབ་སྦྱོང་གོས་འཆར་
སྤུལ་ཐངས་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༥༩ པ་ལས་ ༤༥ པ་རྒྱན་འཁོད་ཡོད་པའི་བྱ་
རིམ་ཚུ་ལུ་གནས་དགོ།

**རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་དོན་ལུ་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་སྤེལ་བཤོ་བཤའི་
གན་རྒྱ།**

༡༡༤. སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་གྱི་ཐོན་ཁུངས་གྱི་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་སྤེལ་
བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༡ པ་ལས་ ༡༤ པ་རྒྱན་དང་ དོན་
ཚན་ ༢༥ པ་ལས་ ༢༢ པ་རྒྱན་ འཁོད་དེ་ཡོད་པའི་བྱ་རིམ་ཚུ་ལུ་གནས་དགོ།

ལེའུ་ ༡ པ།

འདྲ་མཉམ་དང་སྦྱི་སྦྱོམས་གྱི་ཁེ་སྤེལ་བཤོ་བཤའ།

༡༡༥. རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་ ལག་ལེན་འཐབ་སྡེ་བྱུང་བའི་ཁེ་སྤེལ་ཚུ་ འདྲ་
མཉམ་དང་སྦྱི་སྦྱོམས་ཐོག་བཤོ་བཤའ་འཐོབ་དགོཔ་འདི་ སྦྱོན་དབྱེད་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྦྱོང་
དང་ཁེ་སྤེལ་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ཚུ་གི་ཆ་ཤས་གཙུག་ཅོ་བོ་ཅིག་ཨིན།

༡༡༦. སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཚོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་ལུ་
ལག་ལེན་འཐབ་སྡེ་བྱུང་བའི་ཁེ་སྤེལ་ཚུ་ འདྲ་མཉམ་དང་སྦྱི་སྦྱོམས་ཐོག་བཤོ་བཤའ་འཐོབ་དགོཔ་
འདི་ ཐོབ་སྦྱོང་དང་ཁེ་སྤེལ་བཤོ་བཤའི་གན་རྒྱའི་ ཆ་ཤས་གཙུག་ཅོ་བོ་ཅིག་ཨིན།

117. The National Focal Point shall negotiate and provide oversight to ensure fair and equitable sharing of benefits arising from research and commercial utilization of genetic resources and associated traditional knowledge.
118. For the purpose of this Act, benefit-sharing arrangement shall comprise monetary or non-monetary benefits; or both, as may be specified in the Rules.
119. Monetary benefits arising out of research and commercial utilization of genetic resources from the state reserved forests and ex-situ collections shall be channelled into Bhutan Access and Benefit Sharing Fund.
120. A mutually agreed portion of monetary benefits arising from research and commercial utilization of genetic resources from community forest including genetic resources related to food and agriculture developed and sustained by communities shall be channelled into the Bhutan Access and Benefit Sharing Fund.
121. A mutually agreed portion of monetary benefits arising from research and commercial utilization of traditional knowledge associated with genetic resources shall be channelled into the Bhutan Access and Benefit Sharing Fund.
122. Where the National Focal Point is the provider of traditional knowledge associated with genetic resources under section 111 of this Act, monetary benefits arising from research and commercial utilization shall be channelled into Bhutan Access and Benefit Sharing Fund.

Intellectual Property Rights

123. The Access and Benefit Sharing Agreement shall stipulate the legal consequences of applying for any intellectual property rights.

༡༡༧. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་མཐུན་སྦྲིག་དང་ལྷན་ཁྲིམས་ལྟར་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤྱི་ལོ་ཤེས་ཡོན་ལྷན་ཞིབ་འཇོལ་དང་ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྦྱོད་ལས་བརྟེན་པའི
ཁེ་སན་ལྷན་ འདྲ་མཉམ་དང་སྤྱི་སྤྱོམས་ཐོག་བགོ་བཤའ་འཐོབ་དགོས་པའི་སྤྱི་ལོ་ཤེས་ཡོན་ལྷན་བཟོ་དགོ།

༡༡༩. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ལུ་ ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་གྲངས་སུ་ བཅའ་ཡིག་ནང་གསལ་བཀོད་འབད་
མི་ལྟར་ དངུལ་འབྲེལ་ཡང་ན་ དངུལ་འབྲེལ་མེན་པའི་ཁེ་སན་ལྷན་ ཡང་ན་གཉིས་ཆ་རྩུ་དུ།

༡༡༩. རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་ནགས་ཚལ་སྤྱད་སྦྱོབ་ས་ཁོངས་དང་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་མེན་མི་ལས་བསྐྱེལ་ན་
འབད་བའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལྷན་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྦྱོད་ལས་བརྟེན་
པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སན་ལྷན་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྦྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་བཅུགས་དགོ།

༡༢༠. མི་སྤྱི་ལོ་ཤེས་ཡོན་གོང་འཕེལ་བཏང་སྟེ་ ཡུན་བརྟན་སྟེ་བཞག་མི་ བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་དང་འབྲེལ་
བའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་བརྩམས་པའི་ གོང་སྟེ་ནགས་ཚལ་ནང་གི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལྷན་
ཞིབ་འཇོལ་དང་ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྦྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སན་ལས་ མས་མཐུན་ཐོག་
གི་ཆ་ཤས་ཅིག་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྦྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་བཅུགས་དགོ།

༡༢༡. སྤྱི་ལོ་ཤེས་ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལྷན་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ཆོང་
འབྲེལ་བཀོལ་སྦྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་ དངུལ་གྱི་ཁེ་སན་ལས་ཆ་ཤས་ཅིག་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྦྱོད་དང་
ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་ནང་བཅུགས་དགོ།

༡༢༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༡༡ པ་ལྟར་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་འདི་ སྤྱི་ལོ་ཤེས་
ཡོན་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ལྷན་སྦྱོད་མི་ཡིན་ཆེ་ ཞིབ་འཇོལ་དང་
ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྦྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སན་ལྷན་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྦྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་
བཤའི་མ་དངུལ་ནང་བཅུགས་དགོ།

སློ་རིག་རྒྱ་དོན་གྱི་ཐོབ་དབང་།

༡༢༣. ཐོབ་སྦྱོད་དང་ཁེ་སན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ནང་ལུ་ སློ་རིག་རྒྱ་དོན་གྱི་ཐོབ་དབང་ གང་རུང་གི་
དོན་ལུ་ ལུ་བ་འབད་མ་དང་ ཁྲིམས་དོན་འབྲེལ་བུང་ལུ་ ཆེད་དུ་བཀོད་དགོ།

124. Where there is no Access and Benefit Sharing Agreement, the application for an intellectual property right shall require the negotiation of an Access and Benefit Sharing Agreement.
125. Where no agreement is reached under section 124 of this Act, the access to genetic resources or associated traditional knowledge shall be illegal and fined as per section 157 of this Act.
126. A negotiation under section 124 of this Act shall be initiated immediately after the submission of the application for the intellectual property right.
127. A negotiation shall be finalized as soon as possible but no later than the deadline for raising objection to the grant of such right.

CHAPTER 8

BHUTAN ACCESS AND BENEFIT SHARING FUND

Bhutan Access and Benefit Sharing Fund

128. The Bhutan Access and Benefit Sharing Fund is hereby regularized into a statutory fund.
129. The National Focal Point shall administer and manage the Bhutan Access and Benefit Sharing Fund under the supervision of the Competent National Authority.

༡༢༤. ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་མེད་ཆེ་ གློ་རིག་རྒྱ་དངོས་ལུ་ ལྷ་བ་འབད་བའི་སྐབས་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་གི་མཐུན་སྦྲིག་བཟོ་དགོ།

༡༢༥. གལ་སྲིད་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་དོན་ཚན་ ༡༢༤ པ་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ གན་རྒྱ་འཐུན་སྦྲིག་བཟོ་བ་
མེད་ཆེ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ དེ་འབྲེལ་གྱི་སྤྲུལ་སྤྲེལ་ཤེས་ཡོན་ཐོབ་སྤྱོད་དེ་ ཁྲིམས་
འགལ་སྤྱེ་བཅི་འཛིག་འབད་དགོཔ་དང་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་དོན་ཚན་ ༡༥༧ པ་དང་འཁྲིལ་བའི་
ཉེས་ཆད་ཕོག།

༡༢༦. གློ་རིག་རྒྱ་དངོས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་གི་དོན་ལུ་ ལྷ་ཡིག་ཕུལ་བའི་འདི་འཕྲོ་ལས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་
དོན་ཚན་ ༡༢༤ པ་ལྟར་དུ་ མཐུན་སྦྲིག་བཟོ་ནི་འགོ་བཙུགས་དགོ།

༡༢༧ མཐུན་སྦྲིག་ ག་དེ་མཁྱོགས་མཁྱོགས་ མཐའ་བཅད་འབད་དགོཔ་དང་ དེ་ཡང་ དེ་བཟུམ་མའི་
ཐོབ་དབང་ གནང་ནི་ལུ་ དགག་ཆ་འབད་ནི་འདི་དུས་ཚོད་མ་རན་པའི་སྤྱི་གོང་ལས་ མཐའ་བཅད་
འབད་དགོ།

ལེའུ་ ༥ པ།

འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ།

འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ།

༡༢༨. འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་འདི་ ད་ལས་ཕར་ ཁྲིམས་དང་བསྟུན་པའི་
མ་དངུལ་སྤེ་ ཁྲིམས་མཐུན་བཟོ་ཨིན།

༡༢༩. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱི་ལྷ་རྟོག་འོག་ལུ་ འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་
མ་དངུལ་གྱི་བདག་སྐྱོང་དང་འཛིན་སྐྱོང་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅི་ཅན་གྱིས་འཐབ་དགོ།

Purpose of the Fund

130. The Bhutan Access and Benefit Sharing Fund shall be used towards:

- (1) conservation and sustainable use of Bhutan's biodiversity and, or associate Traditional Knowledge; and
- (2) enhancement of rural livelihoods.

Contributions to the Fund

131. The Bhutan Access and Benefit Sharing Fund shall be from:

- (1) monetary benefits arising out of research and commercial utilization of genetic resources from the state reserved forests, and ex-situ collections;
- (2) monetary benefits arising from the research and commercial utilization of genetic resources from community forest including genetic resources related to food and agriculture developed and sustained by the communities;
- (3) monetary benefits arising from the research and commercial utilization of traditional knowledge associated with genetic resources;
- (4) processing fee and commitment fee payable at the Scoping phase or during the execution of an Access and Benefit Sharing Agreement;
- (5) grants, donations or financial assistance from domestic or external sources; and
- (6) such other sources as may be determined by the Competent National Authority.

མ་དངུལ་གྱི་དགོས་དོན།

༡༣༠. འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྒན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་འདི་ གཤམ་འཁོད་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་དགོ།

(༡) འབྲུག་གི་སྤྱི་ལཱ་རིགས་སྒྲིལ་སྤྱོད་དང་ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་དང་།

(༢) ཁོང་གསེབ་གྱི་འཆོ་བའི་མཐུན་ཁྱེན་ཚུ་གྱི་སྤྱོད་གཏང་ནི།

མ་དངུལ་ལུ་ཕན་ཐོགས།

༡༣༡. འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྒན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་གྱི་འབྲུང་ཁུངས་དེ་ཡང་།

(༡) རྒྱལ་ཁམས་གྱི་ནགས་ཚལ་སྤྱང་སྤྱོད་ས་ཁོངས་དང་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་མེན་མི་ལས་བསྐྱེལ་ལེན་འབད་མི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ ཞིབ་འཆོལ་དང་ཆོང་འབེལ་བཀོལ་སྤྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སྒན་ཚུ་དང་།

(༢) མི་སྡེ་ཚུ་གིས་གོང་འཕེལ་བཏང་སྟེ་ཡུན་བརྟན་སྟེ་བཞག་མི་ བཟའ་འཐུང་དང་སོ་ནམ་དང་འབེལ་བའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་བཙུམ་པའི་ ཁོང་སྟེ་ནགས་ཚལ་ནང་གི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ ཞིབ་འཆོལ་དང་ཆོང་འབེལ་བཀོལ་སྤྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སྒན་ཚུ།

(༣) སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་དང་འབེལ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་གི་ ཞིབ་འཆོལ་དང་ཆོང་འབེལ་བཀོལ་སྤྱོད་ལས་བརྟེན་པའི་དངུལ་གྱི་ཁེ་སྒན་ཚུ།

(༤) སྤོན་དཔྱད་གོ་རིམ་སྐབས་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་སྒན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་བཟོ་བའི་སྐབས་ སྤོན་དགོ་མི་བྱ་རིམ་གྱི་འཐུས་དང་འགན་ལེན་གྱི་འཐུས་ཚུ།

(༥) ཐོགས་རམ་དང་ ཞལ་འདེབས་ ཡང་ན་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་ ཡང་ན་ ཕྱི་རྒྱལ་ལས་འབྲུང་བའི་མ་དངུལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཚུ།

(༦) རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ གཏན་འཁེལ་བཟོ་ཡོད་པའི་དེ་བཟུམ་མའི་འབྲུང་ཁུངས་གཞན་ཚུ།

Accounts and Audit

132. Bhutan Access and Benefit Sharing Fund shall be auditable as per existing laws.

CHAPTER 9

REGISTRY, RECORDS, AND DISPOSAL

Registry

133. As per the sections 17 (2) and 17 (3) of this Act, National Focal Point shall archive genetic and biological resources information and national biodiversity database.
134. The National Focal Point shall maintain a registry containing details on access and utilization of genetic resources and associated traditional knowledge as specified in the Rules.

Records

135. A user of genetic resources or associated traditional knowledge shall maintain records of genetic resources or associated traditional knowledge accessed as specified in the Rules.
136. A copy of the records under section 135 of this Act shall be furnished to the National Focal Point within such period as specified in the Rules.
137. A person or an agency discovering a species new to the country or new to science shall register and deposit the voucher type specimens at the national repositories of the National Focal Point.

ཕྱིས་ཁྲ་དང་ཕྱིས་ཞིབ།

༡༣༡. འབྲུག་གི་ཐོབ་སྤྱོད་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་གྱི་ཕྱིས་ཞིབ་འདི་ ད་ཡོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་
ལྟར་འབད་དགོ།

ལེའུ་ ༩ པ།

ཐོ་དེབ་དང་ འཛིན་ཐོ་ དེལས་ མཐུག་བསྐྱེལ།

ཐོ་དེབ།

༡༣༣. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༧(༡) པ་དང་ ༡༧(༣) པ་དང་འཁྲིལ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་
གཙུག་གིས་ རིགས་རྒྱུན་དང་ སྤྱི་ལུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་བདེ་དོན་དང་ རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ལུན་
རིགས་སྒྲུའི་ གནས་སྤྱད་གཞི་མཛོད་ཚུ་ བསྐྱུ་གསོག་འབད་དགོ།

༡༣༤. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་གིས་ བཅའ་ཡིག་ནང་ལུ་གསལ་བཀོད་འབད་མི་ལྟར་ རིགས་རྒྱུན་
ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་
ཐངས་ཀྱི་སྐྱོར་ལས་ ཁ་གསལ་ཡོད་མི་ཐོ་དེབ་ཅིག་རྒྱུན་སྦྱོང་འཐབ་དགོ།

འཛིན་ཐོ།

༡༣༥. རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་སྦྱོང་མི་ཅིག་གིས་
བཅའ་ཡིག་ནང་གསལ་བཀོད་འབད་མི་ལྟར་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཡང་ན་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་
ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཚར་མི་ཚུའི་ འཛིན་ཐོ་ཚུ་རྒྱུན་སྦྱོང་འཐབ་དགོ།

༡༣༦. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༣༥ པའི་འོག་གི་ འཛིན་ཐོ་གི་འདྲ་ཅིག་ བཅའ་ཡིག་ནང་
གསལ་བཀོད་འབད་བའི་དུས་ཡུན་ནང་འཁོད་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ལུ་སྤྱོད་དགོ།

༡༣༧. རྒྱལ་ཁབ་ ཡང་ན་ ཚན་རིག་གི་ནང་ རིགས་སྤྱོ་གསལ་འཐོབ་ཀྱི་མི་ངོམ་ ཡང་ན་ ལས་སྡེ་
ཅིག་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་གི་ རྒྱལ་ཡོངས་བཅོལ་འཛོག་ལུ་ གནས་དེབ་དཔེ་ཚད་
ཚུ་ ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཕྱིས་སྤྱོད་དགོ།

138. A person or an agency releasing a new crop variety or de-notification of the variety shall register and deposit the samples to the National Focal Point.
139. A person or an agency collecting germplasms and genetic materials of genetic resources shall deposit a sample to the national focal point.

Disposal of a Genetic Resources

140. If a user of genetic resources intends to dispose genetic resources which are accessed under this Act, the user shall unless otherwise agreed, return the accessed genetic resources to the National Focal Point.
141. Pursuant to section 140 of this Act, a user shall, if so requires, forthwith furnish evidence of the appropriate disposal of the genetic resource to the National Focal Point.

Chapter 10

MONITORING AND ENFORCEMENT

Enforcement Officers

142. The National Focal Point after the approval from the Competent National Authority shall designate relevant officials as enforcement officers for the purpose of this Act.
143. The Competent National Authority may coordinate with other relevant agencies of the Government to support the National Focal Point in the enforcement of this Act.

༡༣༥. ལོ་ཐོག་གི་རིགས་གསར་བཏོན་ ཡང་ན་ ཆ་མེད་ཀྱི་བད་སྒྲུལ་བྱིན་མི་ མི་ངོམ་ ཡང་ན་ ལས་སྡེ་
ཅིག་གིས་རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ལུ་ འདི་གི་དཔེ་ཆ་དུ་ ཐོ་བཀོད་འབད་དེ་ཅིས་སྤྱོད་དགོ།

༡༣༦. རིགས་སྒྲོ་ཆོགས་དང་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་ཚུ་ བསྐྱ་གསོག་འབད་མི་ མི་ངོམ་
ཡང་ན་ ལས་སྡེ་ཅིག་གིས་ རྒྱལ་ཡོངས་གཙོ་ཅན་ངོ་ཚབ་ལུ་ དཔེ་ཆ་དུ་ཅིས་སྤྱོད་དགོ།

རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་མཇུག་བསྐྱེལ་གཏང་བཅངས།

༡༣༠. གཤམ་སྤྱོད་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ཐོབ་སྤྱོད་
འབད་ཆར་མི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ མཇུག་བསྐྱེལ་གཏང་ནི་སྒོ་འདོད་ཡོད་ཆེ་ སྤྱོད་མི་འདི་
གིས་ སོ་སོ་སྡེ་ཁ་བཟེད་ཡོད་ན་མ་གཏོགས་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཆར་མི་ཚུ་
རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ལུ་ལོག་སྤྱོད་དགོ།

༡༣༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་དོན་ཆན་ ༡༣༠ པ་དང་འཁྲིལ་ གཤམ་སྤྱོད་རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་
གྱིས་དགོས་ཆེ་ སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་དེ་འབྲོ་ལས་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་མཇུག་བསྐྱེལ་གཏང་བའི་
རྒྱལ་བྱེད་བཏོན་དགོ།

ལེའུ་ ༡༠ པ།

ལྷ་རྩོག་དང་བསྐྱར་སྤྱོད།

བསྐྱར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན།

༡༣༢. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ཆད་ལྷན་དབང་འཛིན་གྱིས་གནང་བ་གོལ་ཐོག་
བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འདི་དོན་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་འགོ་དཔོན་ཚུ་ བསྐྱར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་སྡེ་བསྐྱོ་བཞག་
འབད་དགོ།

༡༣༣. རྒྱལ་ཡོངས་ཆད་ལྷན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་
བསྐྱར་སྤྱོད་འབད་ནི་འདི་དོན་ལུ་ འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་གི་ལས་སྡེ་གཞན་དང་མཉམ་འབྲེལ་འབད་དེ་
རྒྱབ་སྐྱོར་ཚུ་ལེན་ཆོག།

Confidentiality

144. An enforcement officer under this Act shall protect all information considered confidential.
145. Access to national database on traditional knowledge shall be restricted to prevent any unauthorized person from having access to traditional knowledge information considered confidential by the right holders.
146. Notwithstanding anything contained under Section 145 of this Act, the National Focal Point may periodically publish information from the national database on traditional knowledge with the objective to benefit the traditional knowledge holders.

Monitoring and Tracking

147. The Competent National Authority shall, on the recommendation of the National Focal Point, designate checkpoints for the purpose of monitoring and tracking access and utilization of genetic resource or associated traditional knowledge.
148. The National Focal Point shall cooperate with member states to ensure compliance with respective legislation of member countries relating to access to genetic resources or associated traditional knowledge.

Power of Investigation

149. An enforcement officer shall have all the powers necessary to carry out an investigation under this Act.

གསང་བའི་གནས་ལུགས།

༡༤༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་གི་ བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ཅིག་གིས་ གསང་བའི་གངས་སུ་བརྩི་འཛིག་
འབད་བའི་གནས་ཚུལ་ག་ར་ ཉེན་སྲོལ་འབད་དགོ།
༡༤༥. ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ཚུ་གིས་ གསང་བའི་གངས་སུ་བརྩི་འཛིག་འབད་བའི་ སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་
གྱི་བདེ་དོན་ཚུ་ གནང་བ་མེད་པའི་མི་ངོམ་གང་རུང་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་བཀག་ཐབས་གྱི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་
ཡོངས་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་གནས་སྤྱད་གཞི་མཛོད་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་བཀག་དམ་འབད་དགོ།
༡༤༦. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༤༥ པ་ལུ་མ་ལྟོས་པར་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་
སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་ཚུ་གི་ཁེ་ཕན་ལུ་དམིགས་ཏེ་ རྒྱལ་ཡོངས་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་
གནས་སྤྱད་གཞི་མཛོད་ནང་ལས་ ཅུས་དང་ཅུས་སུ་ གནས་ཚུལ་དཔར་བསྐྱར་འབད་ཆོག།

ལྷ་རྟོག་དང་ཤུལ་འཛོལ།

༡༤༧. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྡན་དབང་འཛིན་གྱིས་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱི་ གྲོས་འདེབས་དང་
འཁྲིལ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུའི་ཐོབ་སྤྱོད་
དང་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ ལྷ་རྟོག་དང་ཤུལ་འཛོལ་གྱི་དོན་ལུ་ ས་མཚམས་སྒྲིལ་ངོས་འཛིན་འབད་དགོ།
༡༤༨. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་གྱིས་ རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཁ་ལས་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་དེ་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་
ནང་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་མི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྲོལ་ཤེས་ཡོན་
ཚུ་ རྒྱལ་ཁབ་དེ་ཁོ་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ཐོབ་སྤྱོད་འབད་འབད་མ་ཅིན་མ་ངེས་བརྟན་
བཟོ་དགོ།

ཞིབ་དཔྱད་ཀྱི་དབང་ཚད།

༡༤༩. བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ཅིག་ལུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་ལུ་ཞིབ་དཔྱད་འབད་ནི་ནང་ངེས་པར་
མཁོ་བའི་ དབང་ཚད་ཅིལ་པོ་ཡོད།

150. An enforcement officer may summon person who appears to be acquainted with the facts of the case for the purposes of interrogation, testimony, witnessing, presentation of documents, books, and records and objects necessary.
151. The National Focal Point may seek the assistance of any law enforcement agency in exercising its powers under this Act.

Access to Digital Data

152. An enforcement officer with a search warrant may at any time have access to digital data and for such purpose shall be provided with the necessary password, code, software, or hardware and any other means required for comprehension of the digital data.

Power to Stop, Search and Seize Conveyances

153. If an enforcement officer has reasonable cause to suspect that a conveyance is carrying any genetic resource, equipment, record, document, or other article in respect of which an offence under this Act is being or has been committed, such officer may stop and examine the conveyance at the designated check post and point of entry and exit.
154. Subject to section 152 of this Act, if an enforcement officer has reasonable grounds to believe that such conveyance is or has been used for the commission of such offence, seize such conveyance and any genetic resource, equipment, record, or other article found in the conveyance that is reasonably believed to furnish evidence of the commission of such offence.

༡༥༠. བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་གྱིས་ མི་ཅིག་ལུ་ཚུད་གཞི་གི་སྒྲོར་ལས་རྒྱས་ཆཡོད་པ་བཟུམ་མཐོང་ཆེ་
ཅི་དུང་དང་ བདེན་ཁུངས་ དཔང་པོ་འབད་ནི་ དེ་ལས་ ཡིག་ཆ་དང་ ཀེ་དབ་ འཛིན་ཐོ་དང་
དངོས་པོ་ཚུ་གིས་གསལ་ཁུ་འབད་ནི་དོན་ལུ་ འབོད་བཀྲག་འབད་ཆོག།

༡༥༡. རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་ ཁྲིམས་བསྟར་སྤྱོད་འབད་མི་ལས་སྡེ་གང་རུང་ཅིག་ ལས་
བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་གི་དབང་ཚད་ཚུ་སྤྱོད་ནི་ལུ་ཐོགས་རམ་ལེན་ཆོག།

ཨང་གནས་ཅན་གྱི་ཡིག་ཆ་འཛིན་ཐོ་བསྤྱོད།

༡༥༢. ཁྲིམས་འདུན་ལས་བཙན་འཛོལ་བཀའ་འཕྲིན་ཡོད་པའི་ བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ལུ་ ནམ་རང་
འབད་རུང་ཨང་གནས་ཅན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལུ་ ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཆོག་པ་དང་ དེ་དོན་ལུ་གསང་ཆོག་
དང་གསང་ཡིག་ གློག་རིག་མཉེན་ཆས་ ཡང་ན་ སྤྱི་ཆས་དང་ ཨང་གནས་ཅན་གྱི་ཡིག་ཆ་གོ་
རྟོགས་ནང་ མཁོ་བའི་ཐབས་ལམ་གཞན་ཚུ་སྤྱོད་དགོ།

སྐྱེལ་འབྲེན་བཀག་ནི་ བཙན་འཛོལ་དང་བཙན་ལེན་འབད་ནི་དབང་ཚད།

༡༥༣. གལ་སྲིད་ བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ལུ་ སྐྱེལ་འབྲེན་ཅིག་ནང་ བཅའ་ཁྲིམས་འདི་འོག་ལུ་
གཞོན་འགེལ་འཐབ་པའི་བསྐྱང་ཡོད་པའམ་ འཐབ་ཚར་བའི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ལཱ་ཆས་
འཛིན་ཐོ་ ཡིག་ཆ་ ཡང་ན་ ཅའམ་གཞན་སྐྱེལ་བའི་རྒྱ་མཚན་ལཱ་ན་པའི་དོགས་པ་འཆར་ཆེ་ དེ་
བཟུམ་མའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་ ངོས་འཛིན་གྲུབ་པའི་ ཞིབ་དུང་སྒྲོ་ར་དང་ ཐོན་འཛུལ་ས་སྒྲོ་ནང་
ལུ་ སྐྱེལ་འབྲེན་བཀག་སྟེ་བརྟག་དུང་འབད་ཆོག།

༡༥༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདི་དོན་ཚན་ ༡༥༢ པ་ལྟར་ བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ཅིག་གིས་བརྟག་དུང་
འབད་མ་ད་ སྐྱེལ་འབྲེན་འདི་ གཞོན་འགེལ་འཐབ་ནི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་པའི་བསྐྱང་ ཡང་
ན་ འཐབ་ཚར་བའི་རྒྱ་མཚན་ལཱ་ན་པའི་སྤང་བ་འཆར་ཆེ་ སྐྱེལ་འབྲེན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་
ཚུ་དང་ ལཱ་ཆས་ འཛིན་ཐོ་དང་ གཞོན་འགེལ་འཐབ་པའི་སྐྱབ་བྱེད་བཟུབ་པའི་ གཞན་རྒྱ་ཆས་
བཙན་ལེན་འབད་ཆོག།

Power to enter, search, and seize

155. Where an enforcement officer has reasonable grounds to believe that a premise is being used for commission of an offence under this Act, the Officer may apply to a Court of competent jurisdiction for a warrant authorizing the enforcement officer to enter and search such premises.
156. A warrant issued under section 155 of this Act may authorize an enforcement officer to:
- (1) search the premises and seize or remove from the premises any genetic resource, equipment, record, or other article that is reasonably believed to furnish evidence of the commission of an offence;
 - (2) take any genetic resource or relevant articles found in the premises for the purposes of ascertaining, by testing, or otherwise, whether the offence has been committed; and
 - (3) make audio visual recording, make copies of or take extracts from any book, other article found in the premises.

CHAPTER 11

OFFENCES AND PENALTIES

Illegal Access to Genetic Resources or Associated Traditional Knowledge

157. A person who accesses or utilises genetic resources or associated traditional knowledge without executing a scoping agreement, access and benefit sharing agreement, material transfer agreement or standard material transfer agreement in accordance with the provisions of this

འཇུལ་བ་དང་ བཅན་འཛོལ་ དེལས་ བཅན་ལེན་གྱི་དབང་ཚད།

༡༥༥. གལ་སྲིད་ བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་གི་ གཞོད་འགེལ་ཅིག་
ས་གནས་ཅིག་ནང་ འཐབ་ནི་ཡིན་པའི་ རྒྱ་མཚན་ཅན་ལུ་ཡིད་ཆེས་འདྲོངས་པ་ཅིན་ འགོ་
དཔོན་འདི་གིས་ ཁྲིམས་འདུན་ལས་ ས་གནས་འདི་ནང་འཇུལ་ཏེ་ བཅན་འཛོལ་འབད་ཆོག་
པའི་ བཀའ་འཕྲིན་གྱི་ཁྱེ་བ་ལུ་ཆོག།

༡༥༦. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༥༥ པའི་འོག་ལུ་ གནང་ཡོད་པའི་བཀའ་འཕྲིན་འདི་གིས་
བསྟར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་ལུ་ དབང་ཚད་སྤྱོད་ཆོག་པ་དེ་ཡང་།

(༡) ས་གནས་འདི་ནང་ བཅན་འཛོལ་དང་ གཞོད་འགེལ་འཐབ་པའི་ རྒྱ་མཚན་ཅན་ལུ་
ཡིད་ཆེས་འདྲོངས་ཚུགས་པའི་སྤྱབ་བྱེད་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ འཕྲུལ་ཆས་ ཡིག་སྐོ་
ཡང་ན་ གཞན་ཅ་ཆས་གང་རུང་ བཅན་ལེན་འབད་ནི་ ཡང་ན་ བཏོན་གཏང་ནི་དང་།

(༢) གཞོད་འགེལ་འཐབ་ཡོད་མེད་ བཟླ་ཞིབ་ཀྱི་ཐོག་ལས་ རེས་བཟན་བཟོ་ནིའི་དོན་ལུ་
ས་གནས་འདི་ནང་ལས་འཐོབ་པའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་ཡོད་ཅ་
ཆས་གང་རུང་ འབག་ནི།

(༣) རྒྱུ་བསྐྱུགས་བཟོ་ནི་ དཔེ་དེབ་གི་འདྲ་བཤུས་རྒྱབ་ནི་ ཡང་ན་ དཔེ་དེབ་ནང་ལས་
དཔེ་འདྲེན་བཏོན་ནི་དང་ ས་གནས་ ནང་ལས་ཐོབ་པའི་ ཅ་ཆས་རྒྱུ་འབག་ནི།

ལེའུ་ ༡༡ པ།

གཞོད་འགེལ་དང་ཉེས་བྱ།

རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་གྱི་ ཁྲིམས་འགེལ་ཐོབ་སྤྱོད།

༡༥༧. མི་ངོམ་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དགོངས་དོན་ཚུ་དང་འབྲེལ་ཏེ་ སྤོན་དཔུང་གི་གན་རྒྱ་
ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ་ རྒྱ་དངོས་སྤོ་བཤུད་གི་གན་རྒྱ་ ཡང་ན་ ཚད་ལྡན་རྒྱ་
དངོས་སྤོ་བཤུད་གི་གན་རྒྱ་མ་བཟོ་བར་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་

Act shall be liable for payment of fines and compensations as prescribed in the Rules, which shall be determined according to particular facts and circumstances.

158. Except as may be permitted under customary practice, a person who knowingly provides access to traditional knowledge associated with genetic resources to a person in contravention to the provisions of this Act shall be liable for payment of fine as prescribed in the Rules, which shall be determined according to particular facts and circumstances.

Unauthorized Transfer of Research Results

159. A user who transfers research results or accessed genetic resources to a third party for product development and commercial utilization in contravention to section 81 of this Act shall be liable for payment of fine and compensation as prescribed in the Rules, which shall be determined according to particular facts and circumstances.
160. Notwithstanding to sections 81 and 159 of this Act, research results and accessed genetic resources for academic research within the country and publication purposes shall be permitted.

Non deposition of sample and specimen of biological resources

161. Any person or an agency failing to deposit sample and specimen of biological and genetic resources as per sections 137, 138, and 139 of this Act shall be liable for payment of fine as prescribed in the Rules.

སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ ཐོབ་སྤྱོད་ ཡང་ན་ བཀོལ་སྤྱོད་འབད་ཆེ་ མི་ངོམ་དེ་ལུ་ དམིགས་བསལ་
གྱི་གནད་ཁྲུངས་ཚུ་དང་གནས་སྤངས་དང་བསྟུན་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་ཉེས་ཆད་
དང་རྒྱུད་འབྲས་ཚུ་སྤྲིན་དགོ།

༡༥༥. སྤར་སྤོལ་ལམ་ལུགས་དང་འཁྲུལ་ཏེ་ཚོག་ན་མ་གཏོགས་ མི་ཅིག་གིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་
དགོངས་དོན་ཚུ་དང་མ་འཁྲུལ་བར་ ཤེས་བཞིན་དུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་
པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཚུ་གི་ ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་གོ་སྐབས་སྤྱོད་ཆེ་ དམིགས་བསལ་གྱི་གནད་ཁྲུངས་
ཚུ་དང་གནས་སྤངས་དང་བསྟུན་ བཅའ་ཡིག་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་ ཉེས་ཆད་སྤྲིན་དགོ།

གནང་བ་མེད་པའི་ཞིབ་འཇོལ་གྱུ་བ་འབྲས་ཚུ་སྤྱོད་བཤུད།

༡༥༧. སྤྱོད་མི་ཅིག་གིས་ཞིབ་འཇོལ་གྱི་གྱུ་བ་འབྲས་ཚུ་ ཡང་ན་ ཐོབ་སྤྱོད་འབད་ཆར་མི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁྲུངས་ཚུ་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཆུན་ ༡༡ པ་ལས་འགལ་ཏེ་ ཅ་པན་གཞན་མི་ཅིག་ལུ་
ཐོན་སྤྱོད་གོང་འཕེལ་གཏང་ནི་དང་ ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྤྱོད་དོན་ལུ་སྤྱོད་བཤུད་འབད་ཆེ་ དམིགས་
བསལ་གྱི་གནད་ཁྲུངས་ཚུ་དང་གནས་སྤངས་དང་བསྟུན་ བཅའ་ཡིག་ ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་པའི་
ཉེས་ཆད་སྤྲིན་དགོ།

༡༦༠. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཆུན་ ༡༡ པ་དང་ ༡༥༧ པ་ལུ་མ་གྲོམ་པར་ ཞིབ་འཇོལ་གྱི་གྱུ་བ་འབྲས་
དང་ རྒྱལ་ཁབ་ནང་འཁོད་ སྤྱོད་རིག་གི་དོན་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ ཐོབ་སྤྱོད་དང་
པར་སྤྱོད་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ གནང་བ་བྱིན་དགོ།

སྤྱོད་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་གི་ དཔེ་དང་ དཔེ་ཆ་དང་ མ་སྤྱོད་མི།

༡༦༡. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཆུན་ ༡༣༧ པ་དང་ ༡༣༩ པ་ དེ་ལས་ ༡༣༧ པ་དང་འཁྲུལ་ སྤྱོད་
ཐོན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཀྱི་དཔེ་དང་ དཔེ་ཆ་དང་མ་སྤྱོད་པའི་ མི་ངོམ་ ཡང་ན་ ལས་སྡེ་
གང་རུང་ཅིག་ལུ་ བཅའ་ཡིག་དང་སྤྱི་གཞི་ནང་ཆེད་དུ་བཀོད་མི་དང་འཁྲུལ་ ཉེས་ཆད་ཕོག།

162. Pursuant to above section 161 of this Act, the sample and specimen of biological and genetic resources concerned may be surrendered to the National Focal Point.

CHAPTER 12

MISCELLANEOUS

Foreign Direct Investment

163. Activities under this Act eligible for foreign direct investment shall be dealt in accordance with the foreign direct investment laws and other relevant laws in force in Bhutan.

Protection from Liability

164. A person performing a duty under the provisions of this Act shall not be liable for anything done or omitted in good faith and in the due course of duty.

Provided that, such immunity shall not cover corrupt acts committed by the person in connection with the discharge of the official duties.

Power to Make Rules

165. The Competent National Authority shall frame Rules, consistent with the provision of this Act within 6 months from the date of coming into force.

Amendment

166. The amendment of this Act by way of addition, variation or repeal may be effected only by Parliament.

༡༤༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༤༡ པའི་འོག་གི་ འབྲེལ་ཡོད་སྐྱེ་ལྷན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་ཀྱི་དཔེ་དང་ དཔེ་ཚད་ཚུ་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙུག་ཅན་ལུ་ ཅུས་སྤྱོད་ནི།

ལེའུ་ ༡༩ པ།

སྤྱི་ཚུགས།

ཕྱིའི་མ་ཙུ་གཞི་བཙུགས།

༡༤༣. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་འོག་ལུ་ ཕྱིའི་མ་ཙུ་གཞི་བཙུགས་འབད་ནི་འོས་འབབ་ཅན་གྱི་ལས་སྤྱི་ཚུ་གི་
སྐྱོར་ལས་ ཕྱིའི་མ་ཙུ་གཞི་བཙུགས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཚུ་དང་ གཞན་འབྲེལ་བ་ཡོད་མི་ཁྲིམས་ཚུ་དང་
འཁྲིལ་ཏེ་ འབྲེལ་བ་འཐབ་དགོ།

འགན་ཁུལ་ཉེན་སྐྱོབ།

༡༤༤. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དགོངས་དོན་དང་འཁྲིལ་ཏེ་ དྲང་སེམས་ཀྱི་སྐྱོ་ལས་ འགན་ཁུར་བསྟར་སྤྱོད་
འབད་མི་ཅིག་གིས་ འགན་ཁུར་བསྟར་སྤྱོད་འབད་བའི་སྐབས་འབད་ཚར་མི་ ཡང་ན་ འབད་མ་
ཚུགས་མི་ལུ་བརྟེན་པའི་ འགན་འཁྲིམ་མི་ཕོག།

ཨིན་རུང་ དེ་ནང་འཁོད་པའི་ཉེན་སྐྱོབ་འདི་གི་ མི་ངོམ་ཚུ་གིས་ རང་སེམ་འགན་ཁུར་སྐབ་ནི་དང་
འབྲེལ་ཏེ་ རན་ལྟད་ཀྱི་བྱ་བ་སྤྲིག་མི་ཚུ་ལུ་མི་འགབ།

བཅའ་ཡིག་བཙུམས་ནིའི་དབང་ཚད།

༡༤༥. རྒྱལ་ཡོངས་ཚད་ལྷན་དབང་འཛིན་གྱིས་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དགོངས་དོན་ལས་མ་འགལ་བར་
བཅའ་ཡིག་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་བསྟར་སྤྱོད་འབད་བའི་ཉིན་མ་ལས་ ཟླ་ངོ་དྲུག་གི་ནང་འཁོད་བཟོ་
དགོ།

འཕྲི་སྤྱོད།

༡༤༦. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དགོངས་དོན་ཚུ་ལུ་ ཁ་སྐོང་བྱད་པར་ ཡང་ན་ ཆ་མེད་བཅས་ཀྱི་སྐྱོ་ལས་
འཕྲི་སྤྱོད་འབད་ནིའི་དབང་ཚད་འདི་ སྤྱི་ཚུགས་ཉལ་ཅིག་ལུ་ཡོད།

Authoritative Text

167. In any instance of a difference in meaning between the Dzongkha and the English texts of this Act, Dzongkha text shall be regarded as the authoritative.

Definitions

168. For the purpose of this Act, the following definitions apply:

- (1) “Access and benefit sharing agreement” means a contract between the user and providers of genetic resources or associated traditional knowledge or both consisting of prior informed consent and Mutually Agreed Terms;
- (2) “Animal Genetic Resources” means all species, breeds, and strains that are of economic, scientific, and cultural interest, now and in the future.
- (3) “Access to genetic resources” means access to and utilization of genetic resources from Bhutan irrespective of whether they are found in-situ or ex-situ for the purpose of conducting research or development on genetic or biochemical composition of genetic resources including through the application of biotechnology;
- (4) “Access proposal” means an application seeking access to genetic resources or associated Traditional Knowledge or both;
- (5) “Access to traditional knowledge” means access to and utilization of traditional knowledge associated with biological resources for the purpose of conducting any research and commercial utilization;

ཆོག་དོན་གྱི་དབང་ཚད།

༡༩༢. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་རྒྱུ་ལ་དང་དབྱེད་སྐད་གཉིས་ཀྱི་བར་ན་ གོ་དོན་མ་འདྲ་བའི་གནད་རེ་འཕྲོན་
ཆེ་ རྒྱུ་ལ་གི་གོ་དོན་ལུ་ ཆ་གནས་བཟུང་དགོ།

ངེས་ཆོག

༡༩༣. བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ལུ་ གཤམ་འཁོད་ཀྱི་ངེས་ཆོག་ཚུ་ལག་ལེན་འཐབ་ནི།

(༡) “ཐོབ་སྤྱོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་གན་རྒྱ” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཡང་ན་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆར་སྤྱོད་མི་དང་སྤྱོད་མི་བར་ན་
སྤ་གོང་བདེ་འཕྲོད་གནད་བ་དང་ཕྱོགས་མཐུན་གྱི་སྤོལ་ས་ ཁ་འཆམ་པའི་ཁ་ཆོག་ཚུ་ཡོད་
པའི་འགན་འཛིན་ལུ་གོ།

(༢) “སེམས་ཅན་གྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་” ཟེར་མི་འདི་ ད་ལྟོ་དང་ མ་འོངས་པའི་ནང་
རིགས་སྤྱད་དང་ རིགས་ དེལ་ས་ འདིའི་ཆ་གསལ་ལས་བརྟེན་པའི་ དཔལ་འབྱོར་ ཆོན་
རིག་དང་ ལམ་སྤོལ་ལུ་ ཁེ་ཕན་ཡོད་མི།

(༣) “རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཐོབ་སྤྱོད་” ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་
ཁུངས་ཚུ་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ནང་ ཡང་ན་ རང་བཞིན་ས་ཁོངས་མེན་པའི་ས་ཁོངས་
ནང་ལས་ཐོབ་མི་གང་ལྟར་ཡང་ སྤྱེ་ལྷན་འཕུལ་རིག་འཕྲུག་བྱེད་བཅིས་པའི་ རིགས་རྒྱུན་
ཡང་ན་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་སྤྱེ་ལྷན་རྒྱུ་ལྷན་གྱི་ཞིབ་འཇོལ་ ཡང་ན་ གོང་འཕེལ་
གྱི་དོན་ལུ་ལག་ལེན་འཐབ་མི་ལུ་གོ།

(༤) “ཐོབ་སྤྱོད་གོས་འཆར་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་
པའི་སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ཡང་ན་ གཉིས་ཆར་ཐོབ་སྤྱོད་ཀྱི་ལུ་ཆོག་ལུ་གོ།

(༥) “སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་ལུ་ཐོབ་སྤྱོད་” ཟེར་མི་འདི་ སྤར་སྤོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་
ཡོད་པའི་སྤྱེ་ལྷན་ཐོན་ཁུངས་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་དེ་ ཞིབ་འཇོལ་དང་ ཆོང་འབྲེལ་གྱི་དོན་
ལུ་བཀོལ་སྤྱོད་འབད་ནི་ལུ་གོ།

- (6) “Biological resources” means plant, animal, and micro-organism or parts thereof, their genetic material and by-products with actual or potential use or value but excluding value added products;
- (7) “Bhutan access and benefit sharing fund” means a fund established to receive monetary benefits derived from the research and commercial utilization of Bhutan’s genetic resources or associated traditional knowledge or both to support biodiversity conservation and enhancement of rural livelihood;
- (8) “Compulsory license” means the mechanism through which the Royal Government of Bhutan or any Third Party, without the consent of the owner of the intellectual property rights, and after compliance with due process is entitled to use the protected plant variety for reasons of public interest;
- (9) “Community protocol” means protocol developed by local custodians of traditional knowledge associated with biological resources through a participatory process based on customary practices and values and detailing at the minimum a clear process for acquiring their free and prior informed consent and establishing mutually agreed terms and benefit sharing with respect to utilization of their traditional knowledge;
- (10) “Commercial research” means research aimed towards discovering and developing marketable products;

- (༤) “སྐྱེ་ལྷན་གྱི་ཐོན་ཁུངས་” ཟེར་མི་འདི་ རིན་ཐངས་བསྐྱེམས་པའི་ཐོན་དངོས་མ་བརྩེ་བར་
སྡེ་ཤིང་ སེམས་ཅན་ ཕ་རབ་སྟོག་ཆགས་ ཡང་ན་ དེ་ཚུའི་ཡན་ལག་གམ་ དེ་ཚུ་གི་
རིགས་རྒྱུན་གྱི་རྒྱ་རྒྱས་དང་ དངོས་སུ་སྟོད་པའམ་ སྟོད་ནིའི་འོས་འབབ་ཅན་གྱི་ རིན་
ཐངས་ཅན་གྱི་ཞོར་ཐོན་དངོས་པོ་ལུ་གོ།
- (༥) “འབྲུག་གི་ཐོབ་སྟོད་དང་ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་མ་དངུལ་” ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་རིགས་
རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆ་རའི་ཞིབ་འཆོལ་
དང་ཆོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྟོད་ལས་བརྟེན་པའི་ དངུལ་འབྲེལ་ཁེ་ཕན་ལེན་ནི་དོན་ལུ་ གཞི་
བཙུགས་འབད་མི་མ་དངུལ་ལུ་གོ།
- (༦) “ངེས་དགོས་ཆོག་ཐམ་” ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གཞུང་ ཡང་ན་ ཅུ་ཕན་གཞན་གང་རུང་
གིས་ སློ་རིག་རྒྱ་དངོས་གྱི་ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ལས་ གནང་བ་མེད་པར་ བྱ་སྐྱོ་རྒྱ་རྒྱལ་
མཐུན་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་སྤྱུ་ མི་མང་གི་མཐའ་དོན་ལུ་ སྤར་སྟོལ་འབད་དེ་ཡོད་པའི་ སྡེ་ཤིང་
རིགས་སྤྱ་སྟོད་ནིའི་ཐོབ་དབང་ཅན་གྱི་ ཐབས་ལམ་ལུ་གོ།
- (༧) “མི་སྤེའི་བྱ་རིམ་” ཟེར་མི་འདི་ སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་དང་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྐྱེ་ལྷན་
ཐོན་ཁུངས་འདི་ ས་གནས་གྱི་བདག་འཛིན་པ་རྩི་གིས་ ཁོང་རའི་སྤར་སྟོལ་ཤེས་ཡོན་
བཀོལ་སྟོད་འཐབ་ནི་དོན་ལུ་ ལུགས་སྟོལ་དང་བྱད་ཆོས་ལུ་གཞི་བཞག་སྟེ་ མི་མང་གལ་
གཏོགས་ཐོག་ལས་ བཅོས་པའི་བྱ་རིམ་དང་ ཁེ་ཕན་བགོ་བཤའི་དོན་ལུ་ ཉུང་མཐའ་
ལུ་ སྤྱ་གོང་བན་འཕྲོད་གནང་བ་དང་ རང་དབང་གི་གནང་བ་ལེན་ནི་ དེ་ལས་ རྩོགས་
མཐུན་གྱི་སྐྱོ་ལས་ ཁ་འཆམ་པའི་ཁ་ཆོག་གཞི་བཙུགས་འབད་ནིའི་ ལཱ་རིམ་གསལ་ཏྲུག་
ཏྲ་འཁོད་མི་བྱ་རིམ་ལུ་གོ།
- (༧༠) “ཆོང་འབྲེལ་གྱི་ཞིབ་འཆོལ་” ཟེར་མི་འདི་ ཐོན་སྐྱེད་འགོ་དང་པ་ཐོབ་མི་གསར་བཅོ་
འབད་དེ་ བཅོང་བརྟུབ་བཅོ་ནི་ལུ་དམིགས་པ་བསྐྱེད་མི་ཞིབ་འཆོལ་ལུ་གོ།

- (11) “Commercial utilization” includes applying for, obtaining or transferring intellectual property rights by sale or licence or in any other manner, or commencement of product development, conducting market research or the sale of any resulting product;
- (12) “Derivatives” means biochemical compounds resulting from the genetic expression or metabolism of biological or genetic resources, regardless of it occurring naturally, synthesized or otherwise produced, even if it does not contain functional units of heredity;
- (13) “Enforcement officer” includes police officer, customs officer, Bhutan Agriculture and Food Regulatory Authority officer, forest officer, and any other law enforcement officials designated by National Focal Point;
- (14) “Ex-situ conditions” means conditions where genetic resources exist outside its natural habitat;
- (15) “Genetic resources” means all material of plant, animal, microbial or other origin containing functional units of heredity and includes the biochemical composition of genetic resources, genetic information regardless of the manner in which the genetic information is stored or knowledge of how the hereditary material works in an organism and derivatives;
- (16) “Genetic resources from Bhutan” means genetic resources found within the territory of Bhutan, and genetic resources taken outside Bhutan with its origin in Bhutan;

- (༡༡) “ཚོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྤྱོད་” ཟེར་མི་འདི་ གྲོ་རིག་གི་དངོས་པོའི་ཐོབ་དབང་ཚུ་ ཚོང་སྐྱུར་
 ཐོག་ ཡང་ན་ ཚོག་ཐམ་ཡང་ན་ ལམ་ལུགས་གཞན་གྱི་ཐོག་ལས་ ཡང་ན་ ཐོན་སྐྱེད་
 གོང་འཕེལ་འགོ་བཙུག་ནི་ ཚོང་ལམ་ཞིབ་འཚོལ་འགོ་བཙུག་ནི་ ཡང་ན་ ཐོན་སྐྱེད་གྱི་
 གྲུབ་འབྲས་འབྱུང་མི་གང་རུང་ཅིག་ ཚོང་སྐྱུར་འཐབ་ནི་དོན་ལུ་ ཟུ་ཚོག་ཕུལ་ནི་བཙུག་
 པའི་ལེན་ནི་ ཡང་ན་ སློ་ནི་ལུ་གོ།
- (༡༢) “འབྱུང་ཇུས་” ཟེར་མི་འདི་ རང་བཞིན་ལྷགས་ཀྱིས་ ཡང་ན་ འདུ་སྦྲེལ་འབད་ཐོག་
 ཡང་ན་ ཐབས་ཤེས་གཞན་ཐོག་བཅོས་པའི་ བརྒྱད་འཛིན་ལུ་ཕན་པའི་ཇུས་ཕན་མེད་
 རུང་ རིགས་རྒྱན་གྱི་འབྱུར་འབྲས་ལས་འཐོན་མི་ ཡང་ན་ སྐྱེ་ལྷན་ནས་ རིགས་རྒྱན་
 ཐོན་ཁུངས་གྱི་བཙུད་བཟུ་བ་ལས་བརྟེན་ཏེ་བྱུང་མི་སྐྱེ་ལྷན་ཇུས་སྦྱོར་གྱི་འདྲེས་ཇུས་ལུ་གོ།
- (༡༣) “བསྐྱར་སྤྱོད་འགོ་དཔོན་” ཟེར་མི་འདི་ནང་ འགག་སྡེའི་འགོ་དཔོན་དང་ ཅད་མ་འགོ་
 དཔོན་ འབྲུག་སོ་ནམ་དང་ཟུང་ཆས་ཁྲིམས་དོན་དབང་འཛིན་གྱི་འགོ་དཔོན་ ཅགས་ཆལ་
 འགོ་དཔོན་ དེ་ལས་ གཞན་རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་ གྱིས་ ངོས་འཛིན་འབད་དེ་
 ཡོད་པའི་ ཁྲིམས་བསྐྱར་སྤྱོད་གྱི་འགོ་དཔོན་ཚུ་ ཚུད་པ་ཨིན།
- (༡༤) “རང་བཞིན་ས་ཁོངས་མིན་པའི་གནས་སྐྱུངས་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་
 རང་བཞིན་གནས་ས་མིན་པར་ ཕྱི་ཁ་གནས་རྒྱགས་པའི་གནས་སྐྱུངས་ལུ་གོ།
- (༡༥) “རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་གྱི་སྐྱེ་ལྷན་ཇུས་སྦྱོར་དང་
 བན་དོན་གསོག་ ཐངས་ལུ་མ་ལྟོས་པར་ རིགས་རྒྱན་གྱི་བན་དོན་དང་ སྲོག་ཆགས་
 དང་འབྱུང་ཇུས་ཚུ་གི་བརྒྱད་འཛིན་དངོས་ཆས་ ཚུ་གི་འབྲུག་ཐངས་བཙུག་པའི་ སྤྱི་ཤིང་
 སེམས་ཅན་ ཡང་ན་ ཕན་རབ་སྲོག་ཆགས་ ག་ཅིག་ལས་ཨིན་རུང་ བརྒྱད་འཛིན་ལུ་ཕན་
 པའི་ཇུས་ཕན་ཅན་གྱི་རྒྱུ་ལུ་གོ།
- (༡༦) “འབྲུག་གི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་” ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་མངའ་ཁོངས་ནང་ལས་ཐོབ་
 པའི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་ འབྲུག་གི་ཕྱི་ལས་ཐོབ་རུང་ འབྱུང་ཁུངས་འབྲུག་གི་
 ནང་ལས་འབད་མི་རིགས་རྒྱན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་གོ།

- (17) “In-situ conditions” means conditions where genetic resources exist in its natural habitat;
- (18) “National clearing house publishing authority for biodiversity information” means a platform for collecting, collating, validating, verifying, sharing, integrating and exchanging data and information on biodiversity of the country. It includes databases such as Biodiversity Portal, Bhutan Biodiversity Specimen Portal, plant and animal genetic resources and traditional knowledge.
- (19) “Plant variety” means any variety of all the plant species from Bhutan;
- (20) “Prior informed consent” means a process through which the National Focal Point seeks the consent of the providers of genetic resources or holders of associated traditional knowledge;
- (21) “Right holder” means natural or legal person who owns the intellectual property rights on a plant variety;
- (22) “Rules” means rules and regulations for the purpose of this Act;
- (23) “Sample transfer certificate” means a certificate issued to facilitate transfer of genetic resources samples under section 99 of this Act;

- (༡༡) “རང་བཞིན་ས་ཁོངས་ཀྱི་གནས་སྤངས་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ཚུ་ རང་བཞིན་གྱི་ཡོད་པའི་ གནས་སྤངས་ལུ་གོ།
- (༡༢) “སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤའི་བདེ་དོན་གྱི་དོན་ལུ་ རྒྱལ་ཡོངས་གནས་སྤྱད་ལྟེ་བ་དང་ དཔེ་སྤྱན་དབང་འཛིན་” ཟེར་མི་འདི་ རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤུ་ཚུ་ བསྐྱེད་གསོག་དང་ བསྐྱེད་ལེན་ བདེན་ཁྲུངས་ བདེན་དཔྱད་ བརྗེ་སོར་ འབྲེལ་མཐུན་ དེལས་ གནས་སྤྱད་བརྗེ་སོར་འབད་ནིའི་གཞི་སྒྲུགས་ཅིག་ཨིན། འདི་ནང་ སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤའི་མ་སྒྲོ་དང་ འབྲུག་གི་སྐྱེ་ལྷན་རིགས་སྤའི་དཔེ་ཚད་ཀྱི་མ་སྒྲོ་སྤྱོད་ཤིང་དང་ སེམས་ཅན་ཚུའི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་ དེལས་ སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་བརྗེ་པའི་ གནས་སྤྱད་གཞི་མཛོད་ཚུ་ཚུད་པ་ཨིན།
- (༡༣) “སྤྱོད་རིགས་སྤུ་” ཟེར་མི་འདི་ འབྲུག་གི་ སྤྱོད་རིགས་སྤུ་གང་རུང་ ཡོངས་རྫོགས་ལུ་གོ།
- (༡༤) “སྤྱ་གོང་བདེ་འཕྲོད་གནང་བ་” ཟེར་མི་འདི་ རྒྱལ་ཡོངས་ངོ་ཚབ་གཙོ་ཅན་གྱིས་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁྲུངས་སྤྱོད་མི་ཚུ་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྒོལ་ཤེས་ཡོན་འཆང་མི་ཚུ་གི་གནང་བ་ལེན་ནིའི་བྱ་རིམ་ལུ་གོ།
- (༡༥) “ཐོབ་དབང་འཆང་མི་” ཟེར་མི་འདི་ སྤྱོད་རིགས་སྤུ་ཅིག་གི་ སྤྱོད་རིག་རྒྱ་དངོས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་འཆང་མི་ རང་བཞིན་ ཡང་ན་ ཁྲིམས་མཐུན་མི་ངོམ་ལུ་གོ།
- (༡༦) “བཅའ་ཡིག་” ཟེར་མི་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ལུ་བཀོད་པའི་ བཅའ་ཡིག་དང་སྒྲིག་གཞི་ལུ་གོ།
- (༡༧) “དཔེ་ཚད་སྤྱོད་སོར་གྱི་ལག་ཁྲུང་” ཟེར་མི་འདི་ བཅའ་ཁྲིམས་འདིའི་དོན་ཚན་ ༡༩ པའི་ འོག་ལུ་ རིགས་རྒྱུན་གྱི་རྒྱ་ཆ་ཚུ་གི་དཔེ་ཚད་ཚུ་ སྤྱོད་བཟུང་ལྷན་ཐབས་འབད་ནི་དོན་ལུ་ སྤྱོད་མི་ལག་ཁྲུང་ལུ་གོ།

- (24) “Scoping agreement” means a contract executed at an initial exploratory phase of research and development with the aim of establishing market or research potential between the user and providers of genetic resources or associated traditional knowledge or both;
- (25) “Sui generis system” means a system of its own kind for the protection of plant varieties;
- (26) “Sustainable use” means the use of components of biological diversity in a way and at a rate that does not lead to the long-term decline of biological diversity, thereby maintaining its potential to meet the needs and aspirations of present and future generations;
- (27) “Traditional knowledge associated with biological resources” means the knowledge, innovation and practice of communities or individuals relating to the use, properties, values and processes of any biological and genetic resources or any part thereof;
- (28) “User” means a natural or legal person seeking access to or utilization of genetic resources or associated traditional knowledge or both;
- (29) “Utilization of genetic resources” means conducting any research or commercial utilization or both on the genetic resources.

(༡༤) “སྔོན་དཔུང་གི་གན་རྒྱ” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྔོན་ཤེས་ ཡོན་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆ་ར་སྤྱོད་མི་དང་སྤྱོད་མི་ཚུ་གི་བར་ན་ འགོ་ཐོག་བརྟག་ཞིབ་ཀྱི་ཞིབ་འཛོལ་གོ་རིམ་དང་ ཚོང་ལམ་གཞི་བཅུགས་འབད་ནི་དེ་མིགས་པ་བསྐྱེད་དེ་ གོང་འཕེལ་ ཡང་ན་ ཞིབ་འཛོལ་འོས་འབབ་ཀྱི་དོན་ལུ་ བཟོ་ཡོད་པའི་འགན་འཛིན་ལུ་གོ།

(༡༥) “མཚུངས་ཆོས་གཞན་མེད་པའི་ལམ་ལུགས་” ཟེར་མི་འདི་ སྤྱི་ཤིང་རིགས་སྣ་ཚུ་སྤྱང་སྐྱོབ་འབད་ནི་གི་ལམ་ལུགས་དབྱེ་བ་ལུ་གོ།

(༡༦) “ཡུན་བརྟན་ཐོག་ལུ་སྤྱོད་ནི་” ཟེར་མི་འདི་སྐྱེ་ལྔ་ན་རིགས་སྣ་འི་ཆ་ཤས་ཚུ་ཐབ་ལམ་གི་ཐོག་ལས་ ལག་ལེན་དང་མགྲོགས་ཚད་སྐྱེ་ལྔ་ན་རིགས་སྣ་ཡུན་རིང་གི་དོན་ལུ་མར་ཉམས་མ་བཅུག་པ་བཞག་སྟེ་འཕལ་དང་ཡུགས་ཀྱི་མི་རབས་རིམ་པའི་མཐའ་དོན་ལུ་དགོ་འདོད་དང་རེ་འདོད་ཚུ་འགྲུབ་ནི་འོས་འབབ་རྒྱུ་སྤྱང་འབད་ནི་ལུ་གོ།

(༡༧) “སྐྱེ་ལྔ་ན་ཐོན་ཁུངས་དང་འབྲེལ་བའི་སྤར་སྔོན་ཤེས་ཡོན་” ཟེར་མི་འདི་ སྐྱེ་ལྔ་ན་དང་རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་དང་དེའི་ཆ་ཤས་ ལག་ལེན་འཐབ་ནི་དང་ དེའི་བྱང་ཆོས་ཕན་ཁུངས་ བྱ་རིམ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་མི་སྡེ་ ཡང་ན་ མི་ངོམ་གྱི་ཤེས་ཡོན་དང་གསར་གཏོད་ དེ་ལས་ གོམས་སྔོན་ལུ་གོ།

(༡༨) “སྤྱོད་མི་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ ཡང་ན་ འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་སྤར་སྔོན་ཤེས་ཡོན་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆ་རའི་ཐོབ་སྤྱོད་ལུ་ ཡང་ན་ བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་དོན་ལུ་ལེན་མི་རང་བཞིན་ ཡང་ན་ ཁྲིམས་མཐུན་མི་ངོམ་ལུ་གོ།

(༡༩) “རིགས་རྒྱུན་བཀོལ་སྤྱོད་” ཟེར་མི་འདི་ རིགས་རྒྱུན་ཐོན་ཁུངས་ཚུ་ལུ་ ཞིབ་འཛོལ་ག་ཅི་ཨིན་རུང་འགོ་འདྲན་འཐབ་ནི་ ཡང་ན་ ཚོང་འབྲེལ་བཀོལ་སྤྱོད་ ཡང་ན་ གཉིས་ཆ་ར་འབད་ནི་ལུ་གོ།

སྒྲིབ་ཆོག།

མཐའ་འཁོར་ཅན་དན་བཀོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་།
ས་གཏེར་ནོར་བུའི་བྱེ་བྲག་གངས་མི་ཆོད་།
འཛོཾླེན་འབྲུ་སྒྲ་དགུ་དང་སྒྲོ་ནོར་རིགས་།
ཡུལ་བཟང་གྲུ་བཞིའི་གསེར་གྱི་གཞོང་ནང་ཡོད་།

འབྲུག་གི་སྐྱེ་ལྔ་ན་རིགས་སྒྲའི་བཅའ་ཁྲིམས་དེ།
རྒྱལ་ཁབ་སྤྱིར་ཕན་བསྟར་སྦྱོང་བྱུང་བ་ལས་།
རྒྱལ་ཡོངས་རང་བཅན་ངེས་གཏན་བཟོ་བའི་ཐོག་།
མི་མང་ཐོབ་དབང་གོང་དུ་འཕེལ་བར་ཤོག་།

ཉམས་སྲུང་ཡུན་བརྟན་སྦྱོང་པའི་ཐབས་ཤེས་ལུ།
རིགས་སྒྲ་གསར་པ་དང་ཉམས་སྲུང་ལེགས་སྦྱར་དང་།
སྤར་སྒྲོལ་ཤེས་ཡོན་སྤྲུལ་ཚད་ཅན་གྱི་ཐོག་།
སོ་ནམ་ཞིང་པའི་ཐོབ་དབང་གོང་འཕེལ་ཤོག་།

སྐྱེ་ལྔ་ན་ཐོན་ཁུངས་སྤར་ལས་གོང་འཕེལ་ཐོག་།
རྒྱལ་བཞིན་གྲུབ་པའི་དངོས་ལུ་ལག་ལེན་གྱིས་།
དཔལ་འབྱོར་ཡར་འཕེལ་འབྲུག་གི་མི་སྡེ་ནང་།
ཡུན་བརྟན་ཞི་བདེའི་རྩ་བ་འགྲུབ་པར་ཤོག་།